

Täysistunto

Torstai 3.10.2024 klo 16.01—18.20

Täysistunto alkoi klo 16.01. Täysistunto päättyi klo 18.20.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.01—17.00) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (17.00—18.20).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
ulkoministeri Elina Valtonen
opetusministeri Anders Adlercreutz
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist
liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle paikalla olevista ministereistä.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys Suomen ulkopolitiikan linjasta (Antti Lindtman sd)

Suullinen kysymys SKT 157/2024 vp

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.02 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Viime päivien ja viikon aikana on saatu erittäin huolestuttavia tietoja Lähi-idän tilanteesta. Näyttää siltä, että tilanne on yhä vakavammin eskaloitumassa. On suuri riski siitä, että sotilaalliset toimet laajenevat koko alueen kattavaksi konfliktiksi, jopa täysimittaiseksi sodaksi. Ohjusiskut ja hyökkäykset toinen toisensa jälkeen vievät tilannetta huonompaan suuntaan, ja tietenkin sitä myötä myös siviiliin kärsimys kasvaa. EU:n ulkopoliittinen edustaja Borrell muun muassa vaati, että kaikki osapuolet pidättäytyisivät nyt aseellisista toimista. Alueelle tarvitaan välitön tulitauko. Niin EU kuin YK ovat peräänkuuluttaneet välitöntä tulitaukoa, panttivankien vapauttamista, humanitääristä apua, sen perillepääsyä. On tärkeää, että Suomi tätä tukee. On ensiarvoisen tärkeää, että väkivallan kierre saadaan katkaistua ja aseet hiljenemään.

Arvoisa ulkoministeri, miten näette Lähi-idän tilanteen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ulkoministeri Valtonen, olkaa hyvä.

16.03 Ulkoministeri Elina Valtonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kiittää edustaja Lindtmania erittäin hyvästä ja painavasta puheenvuorosta — olen kaikesta samaa mieltä.

Suomi ajaa johdonmukaisesti nyt aivan välittömästi tulitaukoa alueelle, panttivankia vapaaksi ja riittävää humanitaarista apua ihmisille. Olemme vedonneet kaikkiin osapuoliin pidättymisen puolesta. En itse usko, että minkäänlainen väkivallan kierre voisi ratkaista sitä kehitystä, joka alueella on jo pitkään tapahtunut. Eli monessa maltillisessakin arabimaassa väki kokee valtavan suurta sympatiaa palestiinalaisia ihmisiä kohtaan ja sitä kärsimystä kohtaan, joka alueella on vallinnut kohta jo vuoden päivät.

Samalla me tuomitsemme aivan itsestäänselvästi Iranin kammottavat ohjusiskut Israeliin ja korostamme sitä, että ainoastaan kahden valtion malli voi ratkaista alueen tilanteen rauhanomaisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.04 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä tilanne todella vaatii koko kansainväliseltä yhteisöltä erityisen aktiivista panosta ja kaikilta YK:n jäsenvaltioilta kantoja. Suomellahan on ollut tässä Lähi-idän kysymyksessä pitkään selkeitä kantoja: tuemme kahden valtion ratkaisua, niin kuin ulkoministeri tässä totesi, kunnioitamme kansainvälistä oikeutta, ja tuemme kansainvälisten tuomioistuinten työtä ja päätöksiä. Tämä näkyy meidän toiminnassamme ja kannanotoissamme myös YK:ssa.

Nyt, arvoisa puhemies, tähän on tullut täällä kotimaan keskustelussa viime päivinä säbröjä. Hallituspuolueista osa — kristillisdemokraatit ja perussuomalaiset — on arvostellut ulkoministerin toimintaa YK:ssa, ja huoli on se, että tästä kyllä lähteä aika ristiriitainen

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

viesti Suomesta. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Valitettavasti!] Sitten on ollut hallituksessa erimielisyyttä tästä Ukrainan tukemiseen liittyvästä tasa-arvokysymyksestä.

Pääministeri, tekin totesitte alkuvuodesta, että prosessi ei ole mennyt kunnolla. Mikä tilanne on nyt? [Puhemies koputtaa] Voitteko kertoa, onko hallituksen ja presidentin ulkopoliittiselle linjalle kaikkien hallituspuolueiden tuki?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.06 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että käydään tämä keskustelu läpi, koska sitä on käyty julkisuuden kautta niin paljon. Kuitenkin lähtökohta pitää olla se, että me haetaan tietenkin hallituksen sisällä sekä yhteistoiminnassa presidentin kanssa mutta myös yhteistoiminnassa eduskunnan kanssa yhteistä ulko- ja turvallisuuspoliittista linjaa, niin kuin Suomessa ollut hyvä tapa.

Isossa kuvassa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linja on oikeastaan täysin muuttumaton siihen, mitä se on ollut aikaisempien kausien aikana, varsinkin mitä tulee Lähi-idän kysymykseen tai toimintaamme YK:ssa tai siihen, miten me suhtaudumme Ukrainan auttamiseen.

Nyt tämän viikon aikana, kun me saatiin väki kotiin maailmalta muun muassa YK:n kokousviikolta, me ollaan käyty jo hallituksen piirissä keskusteluja, ja voin sanoa, että linja on selkeä. Mutta huomenna me tullaan pitämään ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta yhdessä tasavallan presidentin kanssa, ja siellä vielä koko ulkopoliittikan johto käy nämä keskeiset asiat läpi. Varmistamme, että meillä on kaikilla sama näkemys myöskin yksityiskohdista. [Puhemies koputtaa] Meillä on erilaisia painotuksia joihinkin pienempiin asioihin, mutta me varmistamme sen, että meillä on yksi viesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.07 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomelle pienenä maana on ollut vahvuus se, että olemme olleet ulko- ja turvallisuuspolitiikassa yhtenäisiä. Nyt tähän yhtenäisyyteen on tullut särö, ja sen särön on tehnyt ministeri Tavio tehdesään päätöksen jättäytyä ulos Ukrainan jälleenrakentamisen tasa-arvofoorumista. [Jani Mäkelän välihuuto] Se olisi kuitenkin ollut Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjan mukaista tukea tyttöjen ja naisten oikeuksia ja vähemmistöjen oikeuksia. Tämän voin minä tässä todeta, mutta sen lisäksi asian on todennut tasavallan presidentti Alexander Stubb ja sen olette todennut te, pääministeri Orpo. Kuitenkin viime perjantaina tässä salissa ministeri Tavio itse sanoi, että hänen päätöksensä on hallituksen linjan mukainen.

Nyt olisi erinomaista kuulla teiltä, arvoisa pääministeri, mikä se Suomen linja tässä on. Huomenna kokoontuu tasavallan presidentin johtama ulko- ja turvallisuuspoliittinen valiokunta. Tuleeko nyt TP-UTVAsta ulos se päätös, että Suomi liittyy mukaan Ukrainan jälleenrakentamisen tasa-arvofoorumiin [Puhemies koputtaa] ja jatkaa ulkopoliittikassaan tyttöjen, naisten ja vähemmistöjen oikeuksien puolustamista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.08 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi ulkopoliittikassaan tukee tyttöjen ja naisten asemaa, vähemmistöjen asemaa maailmalla, ja tämä

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

ei muutu mihinkään. Siitä pidämme kiinni. Me olemme tämän jo keskustelleet, ja huomenna jatkamme keskustelua myöskin yhdessä tasavallan presidentin kanssa. Me tulemme huomenna kertomaan hallituksen linjauksia näihin tärkeisiin asioihin — tyttöjen, naisten, lasten, vähemmistöjen, seksuaalivähemmistöjen oikeuksiin — ja siihen, miten me tuemme heidän asemaansa ulko- ja turvallisuuspolitiikassa mutta myöskin Ukraina-kysymyksessä.

Mitä tulee tähän ministeri Tavion päätökseen, jonka hän teki omalla toimivallallaan, niin siellä oli neljä aloitetta: oli tämän seksuaalivähemmistöaloitteen lisäksi pienet ja keskisuuret yritykset, kunnat ja kuntayhteistyö ja ammatillinen koulutus. Monesti ollaan siinä tilanteessa, että on paljon aloitteita, ja näistä ministeri valitsi päätöksellään tämän ammatillisen koulutuksen. Me olisimme voineet liittyä kaikkiin näihin. [Juho Eerola: Työväestön asia!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

16.09 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tämä uusi ja outo tilanne Suomen ulkopolitiikassa on, että Suomen hallitus ja hallituspuolueiden kansanedustajat kiistelevät julkisuudessa siitä, mikä se linja Ukrainan tukemisessa on, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei sitä kukaan ole kiistänyt!] mikä se linja YK-äänestyksissä on. Valitettavasti, arvon kollegat, nämä laitetaan merkille myöskin Suomen rajojen ulkopuolella. Täällä on Suomessa kymmeniä suurlähettiläitä, [Hälinää — Puhemies koputtaa] jotka raportoivat omiin kotimaihinsa, mitä Suomen ulkopolitiikassa tapahtuu. Nämä noteerataan maailmalla.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka ei voi olla rempallaan. Herra pääministeri, te sanoitte, että huomenna tulee yksi viesti. Minä nyt kysyn teiltä: Onko se viesti sellainen, että siihen ovat sitoutuneet niin koko hallitus ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta kuin hallituspuolueitten kansanedustajat? Vai onko oletettavissa vielä irtiottoja huomisen TP-UTVAn linjauksen jälkeen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.10 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikka ei saa olla rempallaan. Silloin, jos on joitakin yksityiskohtia, joista me ollaan eri mieltä, ne on hyvä puhua halki. Meillä näissä asioissa, mitä tulee esimerkiksi Lähi-idän kysymykseen, Suomesta ja puolueiden väliltä löytyy erilaisia painotuksia, mutta iso linja on selkeä, ja Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linja on selkeä. Me haluamme rauhan Lähi-itään, ja me haluamme huolehtia nyt tällä hetkellä tulitauosta, rauhanprosessista, humanitäärisen avun perille saamisesta. Sitä työtä me tehdään, me ollaan sitouduttu siihen.

Me ollaan nyt puhuttu näitä asioita halki, kun väki on tullut maailmalta. Huomenna tulemme antamaan yhden viestin, ja se on se sama viesti, mikä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta on viety ennenkin. Voitte olla rauhallisin mielin sen suhteen. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linja ei ole muuttunut, ei suhteessa vähemmistöihin, ei suhteessa Lähi-idän tilanteeseen. [Eduskunnasta: Älkää keikuttako venettä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

16.11 **Elisa Gebhard sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen ulkopoliittikan yhteinen linja muodostuu teoista, ei korulauseista, ja nyt valitettavasti näyttää siltä, että ministerin halu syrjiä vähemmistöjä tai olla priorisoimatta vähemmistöjen asiaa on ajanut Ukrainan tukemisen edelle. Suomi on ollut Ukrainan väsymätön tukija, mutta tähän tukeen on tullut särö. [Perussuomalaisten ryhmästä: On edelleen!] Tämä on surkeaa, sillä Ukrainan jälleenrakennuksessa tarvitaan ihan kaikkia. Pääministeri Orpo, voisitteko vielä avata suomalaisille, mitä te itse aiotte tehdä, niin että hallitus korjaa kurssiaan tässä asiassa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.12 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin sen toki toistaa, eli siis me olemme käsitelleet hallituksen piirissä näitä kysymyksiä, sekä Lähi-idän kysymystä että Ukrainan tukemista sen eri muodoissa, ja me tulemme huomenna antamaan yhtenäisen viestin, joka on se sama perinteisen Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjan viesti, mikä meillä on ollut tähänkin asti. Siihen ei olla tekemässä muutoksia, mutta on hyvä, että nämä asiat puhutaan halki, ja on hyvä, että niistä puhutaan täällä.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikasta saa puhua, mutta sitä ei saisi vääristellä, onko Suomen tuki Ukrainalle jotenkin heikentynyt. Ei ole. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin!] Me olemme täysin sitoutuneet yhdessä tässä salissa Ukrainan tukemiseen, ja me teemme vankumattomasti töitä Ukrainan tukemiseksi niin sotilaallisesti, poliittisesti, humanitäärisesti kuin kaikilla mahdollisilla tavoilla. Me olemme Ukrainan tukena, ja sen sisällä me jatkamme humanitääristä työtä, ja me tulemme huolehtimaan vähemmistöjen, seksuaalivähemmistöjen, naisten ja lasten asemasta. Tästä ei ole mitään epäselvää, ja tämä on se linja, mitä me tulemme jatkamaan. [Puhemies koputtaa] Huomenna, kun nämä kokoukset on pidetty, palataan sitten vielä asiaan tarkemmin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

16.13 **Oras Tynkkynen vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos puhemies! Maailmantilanne todella on huolestuttavan epävakaa. Venäjän raakalaismainen hyökkäyssota jatkuu naapurustossamme Ukrainassa kolmatta vuotta, ja Lähi-idän ennestäänkin hyvin huolestuttava tilanne uhkaa eskaloitua ja on osin jo eskaloitunutkin.

Suomi on tosiaan vedonnut Palestiinassa tulitauon puolesta, vedonnut humanitäärisen avun perille saamisen puolesta aivan oikein, mutta kun nyt näyttää siltä, että nämä kannattavat vetoamukset ovat kaikuneet enimmäkseen kuuroille korville.

Kysyisin ulkoministeri Valtoselta, miten hallitus voisi edistää näitä tavoitteita ehkä hieman enemmän ja tarmokkaammin. Olisiko nyt aika alkaa harkita myös esimerkiksi taloudellisia pakotteita tai vaikka EU:n ja Israelin assosiaatiosopimuksen asettamista väliaikaisesti jäähyllä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ulkoministeri Valtonen, olkaa hyvä.

16.14 **Ulkoministeri Elina Valtonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan aivan totta, että tulitaukoa on odoteltu aivan liian pitkään, ja valitettavasti nyt näyttää siltä, että joudutaan vielä odottelemaankin, olkoonkin, että sotatoiminnot Gazassa ovat Is-

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

raelin toimesta nyt vähentyneet ja siirtyneet sinne pohjoisemmalle laidalle kohti Libanonia.

On selvää, että Suomen rooli on tässä se, että me pyrimme toisaalta auttamaan siinä ihmisten akuutissa hädässä ja toisaalta hakemaan pitkäkestoista ratkaisua yhdessä meidän kumppaneiden kanssa eri kansainvälisillä foorumeilla.

Esimerkkinä asiasta, jossa olemme olleet aloitteellisia ja mukana, on se, että olemme asettaneet väkivaltaisille siirtokuntalaisille Länsirannalla — israelilaisille, jotka ovat harjoittaneet väkivaltaa palestiinalaisia kohtaan — pakotteita. Olemme kuukausien ajan puhuneet sen puolesta, että EU:n assosiaationeuvosto Israelin kanssa kutsutaan koolle, ja näin on myös tehty.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Razmyar, olkaa hyvä.

16.16 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkopolitiikassa täytyy olla johdonmukaisuutta ja ennakoitavuutta. On ollut surullista katsoa hallituksen erimielisyyttä aika isoistakin kysymyksistä, ei pelkästään yksityiskohdista, niin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa kuin YK-kysymyksissä, ja valitettavasti tämä on valtavan suuri kontrasti suhteessa viime hallitukseen. Julkinen riitely ei ole kenellekään eduksi, ei varsinkaan Suomelle maana.

Arvoisa pääministeri, arvoisa hallitus! Lähi-idän tilanne on hyvin vakava, se on hyvin surullinen inhimillisesti. Me ollaan lähestulkoon suursodan partaalla. Meidän täytyy tehdä kaikkemme, jotta väkivallan kierre saadaan loppumaan, ja siinä esimerkiksi Palestiinan tunnustaminen on aivan erityisasemassa. Kysyn, hallitus, teiltä: missä mennään tällä hetkellä, ja mikä on näkemyksenne esimerkiksi suhteessa tasavallan presidentin kommentteihin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ulkoministeri Valtonen, olkaa hyvä.

16.17 Ulkoministeri Elina Valtonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi kannattaa kahden valtion ratkaisua alueelle ja on toiminut johdonmukaisesti näin vuosien ajan ja niin toimii nytkin. Meidän lähtökohtamme on se, että Palestiinan tunnustaminen tapahtuu hetkellä, jolloin se mahdollisimman hyvin tukee rauhanprosessia. Nyt valitettavasti ei ole rauhanprosessia käynnissä, ei ole saatu edes sitä tulitaukoa alueelle, päinvastoin. Me pidetään nyt ensisijaisen tärkeänä, että tilanne saadaan rauhoitettua, ihmisille apua, panttivangit vapaaksi — ne panttivangit, jotka yleensä ovat enää edes hengissä — ja tämän jälkeen teemme kaikkemme sen eteen, että kahden valtion malliin johtavat neuvottelut voisivat alkaa. Tämän lisäksi ollaan tuettu myös palestiinalaishallintoa. Ollaan tuettu sitä EU:n kautta rahallisesti ja myös poliittisesti meidän pohjoismaisessa viiteryhmässä niin, että jotta kahden valtion malli voi syntyä, niin Palestiinalla pitää olla rauhanomaiseen tulevaisuuteen sitoutunut neuvotteluosapuoli, ja se ei valitettavasti voi olla terroristijoukko Hamas. [Perussuomalaisten ryhmästä: Just näin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

16.18 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos erityisesti ministeri Valtoselle erittäin linjakkaasta työstä suhteessa järkyttävään tilanteeseen

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Gazassa. Te olette, ministeri, noudattanut Suomen pitkäaikaista ulkopoliittista linjaa suhteissa palestiinalaisalueihin, suhteissa kahden valtion malliin ja suhteissa Israelin laittomaan miehitykseen ja siirtokuntiin.

Arvoisa puhemies! Minua kyllä suuresti huolettaa tässä herkässä geopolitiisessa tilanteessa, sitoutuvatko kaikki hallituksen ministerit, pääministeri Orpo, Suomen pitkäaikaiseen ulkopoliittiseen linjaan ja Suomen hallituksen omaan ulkopoliittiseen linjaan. Tämä vastauksenne liittyen tähän ministeri Tavion toimintaan oli minusta hyvin outo. Te ette suoraan vastannut siihen, aiotteko pyörittää tämän päätöksen siit, että tässä merkittävässä tasa-arvoliihtoutumassa ei olla mukana. Pidän tätä erittäin harmillisena, että Suomi ei tähän lähtenyt mukaan — sillä on laajaa kannatusta koko EU:ssa. [Puhemies koputtaa] Miten, pääministeri Orpo, [Puhemies koputtaa] pidätte rivit kasassa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.19 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne todellakin on vakava niin Ukrainassa kuin Lähi-idässä. Minusta on hienoa se, miten Suomi toimii näitten kriisien ratkaisemiseksi, miten me tuetaan Ukrainaa, miten me pyritään saamaan rauha Lähi-itään, ja siinä, kuten todettu, muun muassa ulkoministeri Valtonen on tehnyt aivan erinomaista työtä. [Sari Sarkomaa: Niinpä!]

Mutta edelleen haluan rauhoittaa siinä, että näissä kysymyksissä ei hallituksen linjassa eikä Suomen linjassa ole tapahtunut muutosta. Meillä on pitkä linja, jonka perusteella nytkin politiikkaa tehdään niin Lähi-idän osalta, niin Ukrainan tukemisen osalta kuin sitten näissä vähemmistöjen, naisten, lasten auttamisen kysymyksissä eri puolilla maailmaa, myös Ukrainassa. Tässä ei ole mitään — ei voi olla mitään — epäselvää.

Ja kuten totesin ministeri Tavion päätöksestä, hän oli valinnut näistä neljästä aloitteesta yhden, johon Suomi liittyi. Kaikki olisivat olleet hallitusohjelman mukaisia, mutta hän teki tämän valinnan. Näistä kysymyksistä ja valinnoista me tullaan keskustelemaan koko ulkopoliittisen johdon kesken huomenna, [Puhemies koputtaa] ja palataan siis asiaan. [Vasemmalta: Puolustelitteko te tätä?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harakka, olkaa hyvä.

16.21 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä on aivan ennennäkemätön tilanne. [Perussuomalaisten ryhmästä: Joko tulee rahaa tilille?] Ei yksikään hallitus koskaan ole julkisesti ja jatkuvasti riidellyt ulkopoliitiikasta, niin kuin tämä hallitus, [Välihuutoja] ja vielä näinä maailmanaikoina, jolloin rajojemme ulkopuolella seurataan erittäin tarkkaan, mitä tapahtuu. Voi sanoa ja on aivan ilmiselvää, että hallitus on tässä jakautunut kahteen eri leiriin, joista toinen leiri on se, joka kannattaa ministeri Tavion toimintaa tässä Ukrainan kysymyksessä, ja se toinen leiri on sitten se, joka taas kannattaa Suomen perinteistä YK-linjaa. Täällä ovat perussuomalaiset ja kristilliset arvostelleet ministeri Valtosen toimintaa ja vastaavasti sitten RKP ja kokoomus — pääministeri- ja ulkoministeripuolue — ministeri Tavion toimintaa. Ja sekin on nyt aivan uutta ja ennennäkemätöntä, että täältä riviedustajat sätivät mielensä mukaan tasavallan presidenttiä. [Välihuutoja] Joten voisiko pääministeri Orpo nyt kertoa meille, kumpi linja huomenna tulee siitä yhteisestä kokouksesta, Tavion linja vai Valtosen linja?

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.22 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Harakka on värikäs sanoissaan ja hyvä maalilemaan asiaa, mutta Suomella on pitkä linja ulkopoliitikassaan, ja me toimimme sen mukaisesti. Mitä tulee yksittäiseen ministeripäätökseen, niin me tullaan käsittelemään se yhdessä ulkopoliittisen johdon kanssa ja tulemme sitten kertomaan huomenna, millaisia johtopäätöksiä me tehdään. Ei meillä ole isossa kuvassa Suomessa eri linjoja.

Mutta kyllä Suomessa ennenkin on ulkopoliitikasta eri mieltä oltu, aika kovastikin tässä maassa. [Timo Harakka: Hallitusten sisällä!] — Hallitusten sisälläkin. Itsekin olen ollut hallituksessa, jossa on oltu kovasti eri mieltä esimerkiksi sotilasliitto Natoon liittymisestä. Että ei tämä nyt aivan tavatonta ole. [Hälinää]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

16.23 **Ben Zyskiewicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen linja terroristijärjestö Hamasin aloittamassa Gazan sodassa on selvä: välitön tulitauko, panttivangit vapaaksi, humanitääri-apu nykyistä paljon tehokkaammin perille ja sitten polku kohti kahden valtion mallia. [Timo Harakan välihuuto]

Vuosi sitten Iranin apujärjestö Hizbollah hyökkäsi ilman mitään oikeutusta Israelin kimppuun, ampui raketteja Pohjois-Israeliin, ja nyt pari päivää sitten Iran ampui lähes 200 ohjusta Israeliin. Kysyn hallitukselta, ministeri Valtoselta: mitä me Suomea voisimme tehdä, että kansainvälinen yhteisö antaisi vielä vahvemman tuen Israelille näiden hyökkäysten edessä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ulkoministeri Valtonen, olkaa hyvä.

16.24 **Ulkoministeri Elina Valtonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi yhdessä meidän kumppanimaiden kanssa itsestäänselvästi ensinnäkin tuomitsi Iranin todella mittavan ja vaarallisen ohjusiskun tiistai-iltana. Teimme näin myös keväällä, silloin kun edellinen vastaava tilanne oli, vaikka se kyettiin torjumaan silloin. Oli erinomaista huomata, kuinka itse asiassa alueella monet maltilliset arabimaat osallistuivat Israelin turvallisuuden takaamiseen. Tämä antaa mielestäni erittäin hyvän viestin myös tulevaisuutta varten, eli on niin, että siitä huolimatta, että nyt tilanne näyttää aika epätoivoiselta, on kaikkien alueen maiden intressissä, että tilanne saadaan vakiinnutettua, ehkä pois lukien Iran. Kuten edustaja hyvin totesi, meidän tulee toden totta käyttää kaikki mahdolliset keinot, jotta Irania voidaan tässä tilanteessa painostaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

16.25 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut kansainväliseen sääntöpohjaiseen järjestykseen, ja pienen maan etu on, että YK ja kansainväliset tuomioistuimet ovat mahdollisimman vahvoja. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on yksiselitteisesti kansainvälisen oikeuden vastainen ja tuomittava, ja siinä Suomi on toiminut linjakkaasti. Suomen tulee jatkaa Ukrainalle tukea myös silloin, kun kyse on vähemmistöistä ja ryhmistä, jotka eivät nauti kaikkien hallituspuolueiden tukea.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Hamasin hyökkäys Israeliin on niin ikään erittäin tuomittava terrori-isku, Iranin ja Hizbollahin iskut niin ikään. Yhtä lailla kuin Venäjän hyökkäys Ukrainaan ovat Israelin siirtokunnat kansainvälisen oikeuden vastaisia, ja Suomi toimi YK:n äänestyksessä linjakaasti. Kiitos siitä ulkoministerille.

Keskustelun perusteella hallituksen linja on kuitenkin tässäkin kysymyksessä epäselvä. Pääministeri Orpo, sanoitte äsken, että pienemmissä asioissa hallituksella on linjaeroja. Ovatko siirtokunnat siis pienempi asia, vai onko hallituksessa tässä yhteinen linja?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.26 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis isossa kuvassa iso linja on selkeä, ja se on se, mikä Suomessa on ollut pitkään näissä kysymyksissä. Sitten kun tullaan yksityiskohtiin, niin niissä on ollut näkemyseroja — tai voisiko tässä paremminkin sanoa, että YK:n äänestyksen osalta on ollut myös kyse tulkintaeroista, siitä, mistä äänestettiin. Mutta näistä asioista on keskusteltu, tuotu kaikki saman tiedon ääreen, ja viimeistään ulko- ja turvallisuuspoliittisen johdon kokoontuessa huomenna nämä asiat vielä lopullisesti paalutetaan.

Suomen pitkä linja tässä siirtokuntakysymyksessä on ollut noin 30 vuoden ajan eri hallituskoalitioista riippumatta se, että siirtokunnat ovat laittomia. Tämän perusperiaatteen mukaisesti ulkoministeri Valtonen ja Suomi äänesti YK:ssa, ja se on täysin sen linjan mukainen. On tärkeää jokaisen ymmärtää se, ja hallituksen piirissä nämä on käyty läpi, että mistä äänestettiin. Nimenomaan oli kyse tästä, ovatko siirtokunnat laittomia vai eivät, ja Suomen pitkän linjan mukaisesti äänestimme, että ovat laittomia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

16.27 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt hallitus tuonut jo uskottavasti ja vakuuttavasti esille, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa isot linjat ovat yhteisiä ja pienemmissä asioissa voi olla painotuseroja, kuten on luonnollistakin, mutta opposition toimintaa minä tässä varsin paljon ihmettelen. Keskusta ikään kuin tekee ulkopoliitiikalla sisäpolitiikkaa, yrittää nakertaa hallitusta Suomen ulkopoliittisen uskottavuuden kustannuksella, [Välihuutoja] ja sosiaalidemokraatit puhuvat olevansa kahden valtion mallin takana, vaikka juuri äsken todettiin, että kahden valtion mallissa Palestiinan tunnustaminen ei ole vielä ajankohtaista. Te olette kuitenkin vaatineet Palestiinan välitöntä tunnustamista. Ettekö juuri te nyt riko Suomen ulkopoliittista linjaa vastaan? Tämä on varsin ihmeellistä keskustelua pienessä maassa, jossa pitäisi puhua yhdellä äänellä. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Kysynkin ulkoministeriltä: Miten tämä opposition toiminta vaikuttaa ulkomailla? Tullaanko meiltä kyselemään, onko Suomessa yhtenäinen linja, kun oppositio vaatii yhtä ja Suomen virallinen linja vaatii toista. [Välihuutoja] Lisääkö tämä keskustelu täällä salissa meidän uskottavuuttamme? [Krista Kiuru: Tuo puheenvuoro ei lisännyt mitään uskottavuutta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ulkoministeri Valtonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

16.28 Ulkoministeri Elina Valtonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustan maailmalla yleensä Suomea, joka on avoin yhteiskunta, jossa nojataan oikeusvaltioon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja tasa-arvoon, ja aivan keskeinen osa tätä avointa yhteiskuntaa on myös sananvapaus ja avoin keskustelukulttuuri. Tervehdin todella sitä, että ulko- ja turvallisuuspolitiikasta voi avoimesti yhteiskunnassa käydä keskustelua myös täällä eduskunnassa, tai juuri täällä eduskunnassa, mutta samalla pidän erittäin arvokkaana sitä, että isoista kysymyksistä olemme lopulta erittäin samaa mieltä, paitsi hallituksen sisällä myös koko eduskunnan kesken. Tämä itse asiassa näkyy oikein hyvin nyt vasta kesällä eduskuntaan tuodussa ulko- ja turvallisuuspolitiikan selonteossa, joka tehtiin tiiviissä yhteistyössä parlamentaarisen ryhmän kanssa. Kiitän edelleen erittäin paljon siitä työstä koko ryhmän porukkaa, koska siitä saatiin mielestäni erittäin hyvä paketti uuden ajan ulko- ja turvallisuuspolitiikalle Suomessa. [Vasemmalta: Hyvä puheenvuoro! Hyvä vastaus! — Keskeltä: Valtoselle puhtaata paperit!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

16.29 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pienelle maalle ulko- ja turvallisuuspolitiikka on hienosyinen laji. Siksi pienetkin halkeamat hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa linjassa ansaitsevat eduskunnan käsittelyn. Ulko- ja turvallisuuspolitiikasta voi keskustella eduskunnassa asiallisesti, tosiasiat tunnustaen ja myös toisiamme kunnioittaen yli hallitus—oppositio-rajan. Tätä toivon. Vetoan teihin, arvoisa herra pääministeri, että saatte huomenna hallituksen rivit suoraksi tästä kyseessä olevasta asiasta ja Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan pitkän linjan takaisin raiteilleen. Tällä aihealueella ei ole syytä ilakoida, ei sen paremmin hallituksen kuin oppositionkaan toimesta, vaan asiallisesti käsitellä, ja toivon, että myös hallituspuolueiden kansanedustajat kunnioittavat opposition oikeutta tässä asiassa kysyä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — En ollut tunnistanut tästä puheenvuorosta kysymystä. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.30 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Koska kyseessä oli rakentava puheenvuoro, mielelläni nousen ylös vaikka pelkästään kiittämään sitä. Kyllä meidän täytyy pystyä asialliseen keskusteluun näissä kysymyksissä. Ei myöskään ylireagoita asioihin, mutta käsitellään mieltä painavat asiat halki, ja siitähän tässä on kyse. Jos jostakin asiasta nousee isompi kohina, kyllä silloin siinä varmaan on joku syy, miksi se nousee, ja ne on hyvä käydä läpi. Sitä me ollaan tehty hallituksen piirissä, sitä me teemme tässä nyt, ja se on juuri oikein. Sillä tavalla pienessä maassa me löydämme yhteisen sävelen, niin kuin me ollaan löydetty tähänkin asti. Se on arvokas asia ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Nyt meillä on vielä yhteiset asiakirjat täällä talossa käsiteltävänä — tällä hetkellä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko, ja seuraavassa vaiheessa puolustuspoliittinen selonteko. Ne ovat niitä asiakirjoja, joilla me paalutamme Suomen yhteisen linjan, jossa minun silmissäni ei suuria säröjä ole. Meillä voi olla joitakin painotuseroja, mutta on hienoa, että näin vaikeana aikana kuin missä me eletään, me olemme näin yksimielisiä kuitenkin. [Puhemies koputtaa] Ja hoidetaan ne särötkin kuntoon, niin että ei kenenkään tarvitse olla huolissaan.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Poutala, olkaa hyvä.

16.32 **Mika Poutala kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähi-idän tapahtumat ovat lisänneet vakavia turvallisuushkia myös Euroopassa. Kuulemme säännöllisesti tietoja antisemitistisistä iskuista ympäri Eurooppaa. Syksyn mittaan on taas kuultu muun muassa ammuskelusta holokaustimuseon edustalta Saksassa ja epäilyistä antisemitistisestä iskusta synagogaan Ranskassa. Vuoden takaisten Lähi-idän tapahtumien myötä juutalaiset ympäri Eurooppaa ovat lisäksi kokeneet antisemitismin nostaneen päätään arkielämässä.

Nyt vietetään juutalaista uutta vuotta. Arvoisa eurooppaministeri Strand tai ulkoministeri Valtonen, miten varmistamme osana eurooppalaista yhteisöä sen, ettei Euroopassa enää koskaan tarvitse pelätä turvallisuutensa puolesta oman uskonnon tai etnisen taustansa vuoksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Strand, olkaa hyvä.

16.33 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand** (vastauspuheenvuoro):

Ärade talman! Kiitos erittäin tärkeästä kysymyksestä. Viimeksi tänään, kun keskustelimme asiasta osastolla, käytiin läpi myös seuraavaa yleisten asioiden neuvostoa. Siellä tullaan keskustelemaan näistä asioista. Me myös, taitaa olla huomenna, EU-MINVassa käymme tätä asiaa läpi ja tiedämme, että valmistelussa on nyt Euroopan unionin puolesta kannanottoja tähän asiaan liittyen.

Totta kai on kaikkien intressissä ja kaikkien Euroopan maiden tulee pitää huolta siitä, että ne tapahtumat, mitä meillä historiassa on ollut, eivät enää koskaan toistu. Tämä on täysin selvä asia, ja Suomi on tässä hyvinkin aktiivinen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen, edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.34 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä on ollut hyvä keskustelu.

Sen verran täytyy edustaja Mäkelälle todeta, että tässähän on ollut kyllä sillä tavalla hullunkurinen tilanne, että nimenomaan täältä oppositiosta on jouduttu antamaan tukea ulkoministerin toiminnalle, samalla kun teidän riveistänne viimeksi toissa päivänä on vielä kritisoitu tätä linjaa. Kyllä aika paljon mielikuvitusta vaatii nyt saada tämä soppa opposition syyksi tässäkin asiassa, [Välihuutoja vasemmalta] mutta moneen mielikuvitus riittää.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että pääministeri nyt vakuutti, että viimeistään huomenna tähän saadaan selkeys ja rivit suoriksi. Se syy, minkä takia me kysymme tämän linjan perään, on todella se, että kun te olette moneen kertaan vakuuttaneet ihan oikein, että Suomen linjan mukaista olisi ollut mennä tähän liittoumaan mukaan, niin ministeri Tavio täällä viime viikolla totesi, että hänen mielestään hallituksen linjan mukaista oli myös jäädä ulos, ja niin kuin Tavio myös perjantaina totesi, hän on, totta kai, valmis tekemään niin kuin hallitus yhdessä päättää. Eli kysynpä nyt näin vielä huomista ajatellen: onko tässä enää mitään esteitä sille, [Puhemies koputtaa] että Suomi lähtee mukaan tähän tasa-arvo-liittoumaan? [Juho Eerolan välihuuto]

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.35 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me tullaan huomenna käsittelemään tämä yhdessä, koko ulko- ja turvallisuuspoliittinen johto yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa. Me käydään läpi nämä kaksi puhuttanutta asiaa, myöskin paljon muita asioita tässä ajassa. Me tullaan käymään ne läpi ja muodostamaan sitten yhdessä ulos kerrottava linja. [Aino-Kaisa Pekonen: Mikä on teidän linjanne?]

Mutta jos me mietitään sitä itse asiaa, josta tässä nyt on kai kyse, tyttöjen ja naisten asemasta, tasa-arvosta ja vähemmistöjen tuesta, niin siitä me pidämme kiinni. Siitä hallitus pitää kiinni ja tulee toimimaan sen linjan mukaisesti. [Aino-Kaisa Pekonen: Millä tavalla? Mikä on se teidän linja?]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys sote-palveluiden turvaamisesta (Mika Riipi kesk)

Suullinen kysymys SKT 158/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Riipi, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.36 Mika Riipi kesk: Arvoisa puhemies! Kotikunnassani Sodankylässä ollaan sulke-massa muistisairaiden ikäihmisten loppuelämän koti Nutukas. Samalla tapaa lähipalvelui-ta ollaan ajamassa alas Kolarissa, Sallassa, Pelkosenniemellä, Posiolla, ympäri maata. [Ben Zyskowiec: Näinkö teidän sote toimii?] Sodankylässä olen tavannut jopa omaisia, jotka itkevät läheistensä kohtaloa, enkä ihmettele: muistisairaita ikäihmisiä laitetaan lop-puelämäkseen jopa satojen kilometrien päähän läheisistään ja omaisistaan.

Hallitus on paitsi tietenkin syyttänyt edellistä hallitusta myös keksinyt nyt ratkaisuksi tä-hän ihmisten hätään, että otetaan Lappi ja viisi muuta aluetta tiukempaan valtion ohjauk-seen. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Arvoisa ministeri Ikonen, tällä tiukalla ohjauksellako se ih-misten hätä nyt helpottuu, miten ihmeessä se helpottuu? [Puhemies koputtaa] Minä haluai-sin, että te kertoisitte minulle, meille ja erityisesti [Puhemies koputtaa] niille omaisille siel-lä Sodankylässä, miten tämä tilanne nyt paranee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

16.37 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa pu-hemies! Meillä, niin valtiolla kuin hyvinvointialueillakin, on yhteisenä tavoitteena turvata ihmisten palvelut. Ja siitä tässä on kyse, että nyt olemme arvioineet sitä, miten... Ensinnä-kin nyt on arvioitu — hyvinvointialueitten johtajat ympäri maan ovat sanoittaneet sen niin — että perustuslain mukaisten palveluitten turvaaminen ja palveluitten yhdenvertainen saatavuus toteutuu suhteellisen hyvin eri puolilla Suomea. Eli he toteavat, että tämmöistä palveluiden kriisiä ei palveluissa ole. Totta kai samaan aikaan täytyy sanoa, että jokaisella

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

alueella on kohtia, joissa palveluita edelleenkin pitää parantaa ja missä ratkaisuja pitää hakea.

Mutta se haaste on tällä hetkellä se, miten alueet pystyvät taloutensa hallitsemaan ja miten me saamme sen talouden kestämaan niin, että palveluita on tulevaisuudessakin. Ja siitä syystä nämä kuusi aluetta olemme ottaneet tällä tavalla tiiviimpään ohjaukseen, jolla yhdessä haetaan, mitä valtio voi tehdä, jotta alueet onnistuvat, mitä alueet voivat tehdä enemmän ja mitä hyvää opittavaa näillä alueilla on myöskin muualta. [Antti Kurvisen välihuuto] Eli tässä on tavoitteena auttaa myöskin Lappia ja näitä muita alueita onnistumaan siinä omassa työssään. Samassa pöydässä ollaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

16.38 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllähän valitettavasti todellisuus, missä tuolla ministeriaitiossa tällä hetkellä eletään, on aivan toisenlainen kuin sote-alan ammattilaisilla, hyvinvointialueitten asiakkailla ja omaisilla. Hallituksen asenne on hieman osin jopa välinpitämätön, mutta yritetäänpä vielä kerran.

Keskusta on tehnyt lukuisia ehdotuksia sosiaali- ja terveystalouden turvaamiseksi ja hyvinvointialueiden tukemiseksi uudistamistyössä, ja tässä on vielä muutama: Pidentäkää hyvinvointialueiden alijäämien kattamisaikaa. Se turvaisi työrauhan, ja uudistukset ehtisivät vaikuttaa myös taloudellisesti. Perukaa yksityislääkäreiden Kela-korvausten 500 miljoonan euron korotus. Se ei ole lyhentänyt hoitojonoja, vaan se on valunut lääkefirmojen omistajien taskuun. Ohjatkaa tämä raha hyvinvointialueille.

Mutta kysyn sosiaali- ja terveystalouden ohjauksesta vastaavalta ministeri Ikoselta, miksi yksikään ehdotuksemme ei ole kelvannut. [Eduskunnasta: Hyvä kysymys! — Perussuomalaisien ryhmästä: Tehän jätitte tyhjän paperin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Ikonen.

16.40 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on hallituksessa myöskin tällainen ihan kokonaisvaltainen korjaussarja tässä tämän sote-uudistuksen jälkeen. [Krista Kiuru: Ohhoh, nyt kyllä oli uutinen!] Me olemme täällä yhdessä todenneet, että tämä vanha lakipaketti, jonka edellinen hallitus teki, ei tällä hetkellä toimi optimaalisesti eri puolilla Suomea. Sen takia me uudistamme tällä hetkellä rahoitusta. Me olemme uudistaneet tätä ohjausta, jotta voimme tukea paremmin hyvinvointialueita onnistumaan eri ministeriöitten yhteistyössä.

Nämä Kela-korvaukset ja terapiatakuu, monet palveluiden uudistamiseen liittyvät lainsäädännöt, joita ministeri Juuso vie eteenpäin, tähtäävät siihen, että palvelut kohdentuisivat entistä paremmin. [Veronika Honkasalo: Rikkaille!]

Ministeri Multala on edistänyt sitä, että sote-alojen aloituspaikkoja saadaan lisää, jotta saadaan osaajapulaa helpotettua. Ministeri Juuso on hakenut keinoja myöskin vuokralääkäritilanteen helpottamiseen. Me teemme todella paljon — digitalisaatiota edistetään sote-palveluissa — eli tämä meidän keinovalikoimamme on hyvin moninainen.

Tekin olette kannattaneet esimerkiksi sitä, että tällaista norminpurkua tehdään siellä myöskin ja tällaista hukkajahtia, [Puhemies koputtaa] ja sekin on meillä budjettiriihessä

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

käynnistettynä liikkeellä. Eli kyllä on asioita, joista olemme [Puhemies koputtaa] samaa mieltä ja yhteisessä tuumassa viedään eteenpäin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys terveyspalveluiden asiakasmaksuista (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 159/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.41 **Harry Harkimo liik:** Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Meillä on erikoissairaanhoidossa 170 000 ihmistä jonossa, ja se maksaa jo Suomelle paljon, koska monet eivät pääse töihin. On arvioitu, että 300—400 euroa maksaa yksi päivä, [Vasemmalta: Näin on!] eli se on satoja miljoonia. Mutta tällä hetkellä on se tilanne, että te olette nostamassa maksuja, eli terveyskeskusmaksuja ollaan nostamassa 20 prosentilla ja erikoissairaanhoidon maksuja ollaan nostamassa yli 40 prosentilla. Miten te kuvittelette, että ihmisillä on varaa mennä sinne enää, kun muutenkin toimeentulot ovat uhattuja? [Tytti Tuppurainen: Hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.42 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Harkimo kysyi näistä asiakaspalvelumaksuista, mitä korotetaan ensi vuoden alusta. Tämä korotus on osa siitä viime kevään kehysriihessä sovitusta kolmen miljardin euron säästöpaketista, ja se tulee kohdentumaan useaan eri asiakasmaksuun. Pitää kuitenkin muistaa, että se maksukatto ei muutu, eli se on edelleenkin sen vähän vajaa 700 euroa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

16.43 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Ikonen, te olette kertonut, että osa hyvinvointialueista tulisi selviämään näistä kertyneistä alijäämistä. Voi olla näin, mutta jälki on sen mukaista, eli rumaa. Käytännössä tämä tarkoittaa lähipalveluverkon karsimista, sitä, että terveysasemia laitetaan kiinni, vanhuksia tai jopa saattohoidossa olevia ihmisiä kiikutetaan maakunnan toiselle laidalle. Te kerrotte, että rahoituslakia uudistetaan, mutta käytännössä se tarkoittaa asiakasmaksujen nostamista tai jälkikäteistarkistuksen kiristämistä. Milloin te tuotte eduskuntaan sellaista lainsäädäntöä, joka aidosti helpottaa hyvinvointialueita ja ennen kaikkea niitten ihmisiä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

16.43 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys oli lopussa yleisluontoinen kysymys siitä, mitä hallitus on tekemässä. Totean tässä vaiheessa, että hallitus on tänään sopinut, että lokakuun aikana annan pääministerin ilmoituksen, niin kuin eduskunnastakin on toivottu, sosiaali- ja terveyspalveluiden tilanteesta. Tulemme antamaan eduskunnalle tilannekuvan siitä, missä mennään... [Antti Kurvinen: Kuunnelkaa Kaikkosta enemmän!] Eli annamme tilannekuvan siitä, missä mennään sekä palveluiden osalta että hyvinvointialueiden talouden osalta. Tulemme kertomaan, mitä hallitus on tehnyt, tekemässä ja mitä on suunnitelmassa, mikä on meidän ajatuksemme siitä, miten me turvaamme tämän meidän suomalaisten aivan keskeisen hyvinvointipalvelun eli sosiaali- ja terveyspalvelut, ja siitä käydään keskustelua. Eduskunta ansaitsee käydä sen keskustelun, mutta hallitus ansaitsee myöskin rauhallisesti sen tilaisuuden, että voimme kertoa sen suunnitelmamme, miten näissä asioissa edetään. [Eduskunnasta: Hyvä vastaus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.45 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monella suomalaisella on ihan aito huoli siitä, saako apua ja hoitoa, kun niitä tarvitsee. Meidän tehtävämme on tietenkin vakuuttaa, että niitä saa, mutta sitä huolta ei saa kyllä väheksyä.

Itse kannan erityistä huolta lastensuojelusta. Alueilta kuulee jo viestejä siitä, miten perhekuntoutusyksiköiden työntekijöitä lomautetaan, eikä varmasti kyse ole siitä, etteikö olisi perheitä vailla tukea. Kuulee viestejä siitä, miten lastensuojelun sijoituspäätöksiä vedetään pois viime hetkellä, eikä varmasti ole selityksenä se, että yhtäkkiä perheiden tilanteet muuttuisivat, kun päätös tuleekin ylemmältä taholta. Kyse on säästöistä ja siitä, että alueet laitetaan sopeuttamaan hyvin nopeasti.

Te voitte ministeriäitiosta todeta, että alueet voisivat tehdä paremmin, mutta kun eivät ne voi, ja viime kädessä te olette kuitenkin vastuussa siitä, miten sitä lapsuutta voidaan rakentaa ja tässä maassa suojella. Kysyisinkin kaavailluista tulevaisuuden sosiaalialan sadan miljoonan leikkauksista: lupaatteko, että ne eivät kohdennu enää lastensuojeluun? Niitä kai selvitetään, mutta se luo valtavaa epävarmuutta. Hybridiyksiköt eivät ole vastaus, kun puhutaan kaksivuotiaasta, jonka vanhemmat pahoinpitelevät häntä. Lasten ja nuorten terapiatakuu ei ole vastaus — vaikka tärkeä asia — silloin, kun yhdeksänvuotiaalla ei ole kotona turvallista. [Puhemies koputtaa] Lastensuojelulle on tässä maassa tarve.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.46 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat, sosiaalihuollon sadan miljoonan leikkauksia vasta valmistellaan. Tässä kannattaa nyt muistaa se, että kokonaiskustannukset ovat kymmenen miljardia, niin että tämä sadan miljoonan leikkaus ei ole siihen verrattuna kovin iso.

On selvää, että varmasti tulee olemaan vaikeaa löytää niitä leikkauskohteita, koska sosiaalihuollon kenttä on hyvin pirstaleinen Suomessa tällä hetkellä. Se on ollut kuntien vastuulla ja siirtynyt hyvinvointialueille, ja toteutus ja toimintatavat vaihtelevat kunnasta toiseen. Nyt meidän on tärkeää hakea niitä suuntaviivoja, millä tavalla sosiaali- ja terveyshuollon palveluita Suomessa järjestetään sillä tavalla, että ihmiset olisivat yhdenvertaisessa asemassa koko Suomessa. Totta kai haemme sellaisia toimintatapoja, mitkä eivät vaaranna esimerkiksi lastensuojelun palveluita.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys ikääntyneiden yksinäisyyden torjumisesta (Henrik Wickström r)

Suullinen kysymys SKT 160/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Ledamot Wickström, varsågod.

Keskustelu

16.47 **Henrik Wickström r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Sosiaali- ja terveyspalveluissa pitää panostaa ennaltaehkäisyyn sekä vaikuttaviin palveluihin.

I dag upplever ungefär en tredjedel av alla äldre i Finland ensamhet. Vi vet att sociala relationer är viktiga för vårt välmående, och det handlar speciellt om livskvalitet. Alla behöver någon nära bekant som en trygg person bredvid.

Muutama viikko sitten Yle julkaisi uutisen, jossa oltiin haastateltu sote-asiantuntijoita siitä, mitä pitäisi sote-kentällä tehdä, jotta voitaisiin hillitä kustannuskehitystä. He nostivat esiin ikäihmisten kokeman yksinäisyyden. Moni ikäihminen, arviolta noin kolmasosa kaikista iäkkäistä Suomessa, kokee yksinäisyyttä. Siksi haluaisinkin kysyä sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juusolta, mitä valtakunnallisesti voisi tehdä, jotta tätä hyvin ikävää tilannetta monen ikäihmisen elämässä voitaisiin paremmin kitkeä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.48 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksinäisyys koettelee meitä suomalaisia, ei pelkästään ikääntyneitä ihmisiä. Yhä suurempi osa meistä asuu yksin. Tämä on vakava ongelma, mikä meidän täytyy jollakin tavalla yrittää tulevaisuudessa ratkoa: miten pääsemme sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden ihmisten kanssa, pysymme aktiivisina? Meillä on hallituksessa tällä hetkellä kohdistettuna hankerahaa nimenomaan ikääntyneille ihmisille, ja haemme nimenomaan sitä, millä tavalla voisimme saada ikääntyneitä aktivoitua esimerkiksi päiväkeskuksiin ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistämiseen. Myöskin STEAn osalta me kohdennamme ensi vuodelle avustushaun, millä nimenomaan haetaan tätä yksinäisyyden torjumista ja ikäihmisten ja omaishoitajien hyvinvoinnin parantamista ja turvaamista.

Meillä on tietysti myöskin näitä palveluasumisia, uutena yhteisöllinen asuminen, mikä viime kaudella lakiin säädettiin. Senkin tarkoitus on nimenomaan [Puhemies koputtaa] se, että ikääntyneet voivat asua samassa kiinteistössä, [Puhemies koputtaa] missä järjestetään myöskin sosiaalista kanssakäymistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen. Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

16.49 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Ikonen, te, jotka päätätte sosiaali- ja terveystalouden, joilla on rahat hoitaa nämä asiat, teiltä edustaja Riipi kysyi hyvin yksinkertaisen kysymyksen: mitä Sodankylän lähipalveluille tapahtuu, mitä Lapin lähipalveluille tapahtuu? Tehän olette perustaneet nyt tällaisen tarkkailuluokan, vähän niin kuin yläasteen tarkkailuluokan, jonne on nyt nämä kuusi aluetta asetettu, [Krista Kiuru: Ilman lainsäädännön lupaa!] ja te kerrotte täällä tällaisia hallinnollisia termejä, pyöritätte konsulttikieltä täällä. Kotikatsomossa on pudottu sohvalta tämän teidän munkkilatinanne äärellä.

Voisitteko te nyt, arvoisa ministeri Ikonen, kertoa, mitä todella siellä Sodankylässä tapahtuu? Voisitteko te nyt, ministeri Ikonen, kun te päätätte ja teidän puolueenne kokoomus päättää näistä lähipalveluista, kertoa, mitä lähipalveluille tapahtuu?

Te olette puolitoista vuotta olleet vallassa, ja te ette ole tehneet mitään hyvinvointialueitten tilanteen helpottamiseksi. Te vain teette päätöksiä tilanteen vaikeuttamiseksi. Voisitteko nyt kertoa, ministeri Ikonen, miten tarkkailuluokka ja muukin hyvinvointialueitten syyllistäminen parantavat lähipalveluita?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

16.50 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä on hyvä palauttaa mieleen, mitä tämä edellisen hallituksen säätämä sote-uudistus tarkoittaa. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Palataan siihen, missä on päätösvalta lähipalveluista. Lähipalveluista päättävät hyvinvointialueet. Ne ovat itsehallinnollisia alueita, joissa tehdään päätökset myöskin näistä palveluista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Arvoisat edustajat, jos meteli on tällä tasolla, kotikatsomoisakin on mahdotonta kuulla ministerin vastausta hänelle esitettyyn kysymykseen. — Olkaa hyvä, ministeri Ikonen.

Palaan siis siihen, että on todella tärkeää ymmärtää, mistä hyvinvointialueissa on kyse. Se on itsehallinnollinen hallinnon taso, jossa hyvinvointialueiden päättäjät päättävät sen alueen palveluiden järjestämisestä. Me tuemme täällä omalta osaltamme sitä alueitten onnistumista. [Vasemmalta: Yksityisiä tuette!] Hyvinvointialueet toimivat edelleenkin tällä edellisen hallituksen rahoitusmallilla, jota me olemme parhaillaan uudistamassa. Me olemme uudistamassa sitä. Samoin me olemme parantaneet tätä ohjausta, jotta alueilla on edellytykset onnistua.

Ministeri Juuso vastaa sitten taas tästä palvelupuolesta, minä kerron tästä hallinnosta ja taloudesta. Hän on kuvannut [Puhemies koputtaa] näitä palveluita. Edistämme myöskin palveluitten kehittämistä. Eli kaikin keinoin [Puhemies koputtaa] haluamme, että hyvinvointialueet onnistuvat ihmisten tärkeiden palveluiden turvaamisessa. [Krista Kiuru: Hyvä, että tulee ilmoitus asiasta!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys naisvaltaisten alojen palkkakehityksestä (Bella Forsgrén vihr)

Suullinen kysymys SKT 161/2024 vp

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.52 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Suomessa jokaisella työntekijällä sukupuolesta riippumatta tulee olla mahdollisuus ansaita palkkaa, joka vastaa työn vaativuutta ja merkitystä. Saamani viestit opettajilta ja sote-alan ihmisiltä ovat erittäin huolestuttavia. Ihmiset ovat omasta jaksamisestaan erittäin huolissaan. Työmäärä on vain lisääntynyt, mutta työolot ja palkka eivät vastaa työn vaativuutta. Samaan aikaan julkisen sektorin työvoimapula on kriittisen vakava.

Ministeri Satonen, te olette sanonut, että vientivetoinen palkkamalli ei vaikeuta entisestään naisvaltaisten alojen ahdinkoa, ja olette viitannut Ruotsin malliin. Suomen tilanne on kuitenkin erilainen muun muassa työmarkkinarakenteen ja valtakunnansovittelijan roolin osalta. Naisvaltaisilla aloilla tarvitaan mahdollisuus neuvotella palkankorotuksista, jotka huomioivat työvoimapulan ja alan erityishaasteet. Tämä ei ole mahdollista, jos vientimalli määrittää korotusten katon ja sovittelijan kädet sidotaan. Kysynkin teiltä, ministeri Satonen: miten hallitus aikoo varmistaa, [Puhemies koputtaa] että naisvaltaisten alojen palkat kehittyvät oikeudenmukaisesti ja yhdenvertaisesti, [Puhemies koputtaa] jos hallituksen vientivetoinen palkkamalli etenee?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.53 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Ensinnäkin menen siihen kysymyksen alkuosaan siltä osin, että siinä palautteessa, jota minulle tulee esimerkiksi opettajakunnalta ja myöskin hoitoalalta, työolosuhteet ja työrauha ja se, että voi tehdä sitä työtään hyvin, ovat asia, josta kaikkein eniten tulee palautetta. [Krista Kiuru: Eli hoitajamitoituksesta leikataan silti!]

Mutta mennään sitten tähän palkka-asiaan. Kuten itsekin puhuitte siitä Ruotsin käytännöstä, niin juuri sillä tavalla, että julkisen sektorin sisällä palkankorotuksia ohjataan paikallisesti työvoimapula-aloille, Ruotsissa itse asiassa 25 vuoden aikana palkkatasa-arvo on parantunut, [Timo Heinonen: Kyllä!] koska opetuslalla ja hoiva-alalla on nimenomaan ollut sitä työvoimapulaa. Tämä on myös Suomessa se keino, jolla siihen voidaan päästä. Tämä laki ei sinänsä sitä asiaa vielä muuksi muuta, mutta se keskustelu on varmaan syytä käydä julkisen sektorin sisällä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys leipomotyöntekijöiden yötyölisistä (Minja Koskela vas)

Suullinen kysymys SKT 162/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Keskustelu

16.54 **Minja Koskela vas:** Arvoisa puhemies! Minun mummini teki työuransa leipomossa. Sotien jälkeisestä lapsuudesta ja nuoruudesta ei ollut helppo ponnistaa, mutta mummi ponnisti. Hän meni naimisiin, sai kolme lasta ja leipoi leipää töissä ja kotona.

Mummi on monella tavalla esimerkki siitä, mistä kokoomus puhuu usein kauniisti, eli ihmisestä, joka omalla työllään voittaa haasteet ja ponnistelee elämänsä vakaaksi. [Ben Zyskiewicz: Hienoa!] Kokoomuksen kauniit puheet jäävät kuitenkin pelkäksi puheeksi. Esimerkiksi tällä viikolla käsiteltiin lakia, joka toteutuessaan veisi yöllä työskenteleviltä leipomotyöntekijöiltä yötyölisät pois. Hyvät kokoomuslaiset, te perustellette yöllisten poistoa tasa-arvolla, [Aino-Kaisa Pekonen: Järkyttävää!] mutta todellisuudessa se on rapauttamassa monen ihmisen mahdollisuudet elää säädyllistä ja hyvää arkea. Se ei ole tasa-arvon tie, se on taantumuksen tie.

Kysynkin pääministeriltä: miten hallitus aikoo kattaa lupauksensa paremmasta huomisesta, kun sen toimien seurauksena [Puhemies koputtaa] elämiseen riittävästä palkasta ja tuoreesta leivästä tulee harvojen perheiden luksus?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä. — Ministeri Satonen pyytää vastauspuheenvuoroa, olkaa hyvä.

16.56 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä leipomotyöaikalain yhden pykälän kumoaminen, mihin edustaja viittaa, on sellainen historiallinen jäänne, joka on ilmeisesti jo ajalta ennen sitä aikaa, kun minäkään olen täällä eduskunnassa ollut — ehkä edustaja Zyskiewicz on ollut siihen aikaan. Se oli muistaakseni 1996, kun tänne on jäänyt semmoinen yksittäinen pykälä, että yhdellä ainoalla toimialalla on laissa määritelty yövuorolisä, kun kaikilla muilla toimialoilla — myöskin hoitoalalla, josta äsken puhuttiin, ja kaikilla muilla, missä myös tehdään yötyötä — nämä ovat asioita, jotka TESillä ratkaistaan. Ja nyt kun se pykälä poistuu laista, jos eduskunta tämän hallituksen esityksen hyväksyy, niin sen jälkeen työmarkkinajärjestöt neuvottelevat TESillä, mikä se yötyökorvauksen taso tulee olemaan, aivan kuten kaikilla muillakin toimialoilla Suomessa tehdään. Arvostan erittäin paljon leipomotyötä, mutta tiedän, että aika moni muukin toimiala tekee yötyötä. [Välihuutoja]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys maahanmuuttajataustaisten nuorten oppimistuloksista (Ari Koponen ps)

Suullinen kysymys SKT 163/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Keskustelu

16.57 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Tuore tutkimus eli fakta kertoo, että maahanmuuttajataustaisista oppilaista jopa kuudella kymmenestä on niin heikko lukutaito, ettei heillä ole riittäviä valmiuksia siirtyä jatko-opintoihin tai selviytyä työelämässä. Tutkimus osoittaa, että me perussuomalaiset olemme olleet oikeassa sen suhteen, että massamaahanmuuttoa tulee rajoittaa ja yliholhoamisen sijaan velvoittavuutta ja vaatimustasoa tulee lisätä. Se on sekä maahanmuuttajien että suomalaisten etu ja vaatii omaa halua kotoutua, käydä koulut ja siirtyä työelämään. Vasemmisto on niin sanotun antirasismien nimissä lakaisut ongelmat maton alle, mikä on vain pahentanut tilannetta. Viimeisimpänä entinen opetusministeri Andersson Brysselistä käsin väisteli vastuutaan sosiaalisessa mediassa.

On selvää, että maahanmuuttopolitiikan järkevöittäminen on keskeinen keino vastata ongelmaan. Tämän lisäksi panostamme vaikeassa taloudellisessa tilanteessa 200 miljoonaa peruskouluun. Kysyn arvoisalta opetusministeriltä: millä muilla keinoilla saamme lisättyä kouluihin vaatimustasoa ja velvoittavuutta? [Puhemies koputtaa] Ei voi olla vain oikeuksia, on myös vastuita. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

16.58 **Opetusministeri Anders Adlercreutz** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Puhutte tärkeästä asiasta, opetuksen tasosta. Pisa-tutkimuksessa vuonna 22 pystyttiin laajasti toteamaan, että oppimisen taso, erityisesti lukeminen, matematiikka ja luonnontieteet, on laskenut Suomessa. Nyt tällä viikolla julkaistiin tutkimus, joka liittyy tähän ja jossa oltiin otettu yliotanta maahanmuuttajataustaisia lapsia ja arvioitu heidän pärjäämisensä, ja sekin oli laskenut — ei niin paljon kuin muun väestön, mutta laskenut kuitenkin — ja se on yhtä huolestuttava asia.

Tutkimuksessa päästään jyvälle monesta asiasta, muun muassa siitä, että lukusujuvuus ja sosioekonominen asema ovat tärkeitä tekijöitä, jotka selittävät paljon. Sosioekonomista asemaa voidaan tietenkin parantaa sillä, että segregatiota vältetään sekä panostetaan talouteen, työllisyyteen ja työmarkkinoiden sujuvuuteen. Lukusujuvuutta taas parannetaan muilla toimilla, ja onneksi me ollaan siinä päästy hyvin liikkeelle: ensi syksystä lähtien tulee kolme viikkotuntia lisää ala-asteelle, [Puhemies koputtaa] joista kaksi lukemiseen, panostetaan oppimisen tukeen, vakinaistetaan tasa-arvoraha 50 miljoonan tasolle, [Puhemies koputtaa] ja kun vielä tähän lisätään se, että maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumista varhaiskasvatukseen lisätään, niin sillä päästään jo pitkälle.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Siirrymme päiväjärjestyksen muihin asioihin.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 142/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohlien jälkeen. Ja tämän esittelee meille ministeri Essayah. — Pyydän siirtymään pois täältä salista, ellei ole täällä salissa puhuttavaa. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.01 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Käsillä on nyt hallituksen esitys metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta. Tällä esityksellä selvennetään valtion korvausvastuuta luonnonsuojelualueelta levinneestä metsätuhosta aiheutuneista vahingoista. Täytyy vielä huomauttaa, että tällä esityksellä nimenomaan korjataan edellisen hallituksen virhe siihen lakiin, joka edellisellä kaudella säädettiin.

Metsätuholain 21 §:ssä sen ensimmäisessä momentissa kerrotaan tilanteet, joissa korvausvastuu metsätuhoista kuuluu valtiolle. Säännös on tarpeellinen, koska luonnonsuojelun toimeenpanon on pääsääntöisesti katsottu edellyttävän suojelualueiden säilyttämistä koskemattomina eivätkä luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännökset yleensä mahdollista tarpeellisia toimenpiteitä metsätuhojen torjumiseksi. Kun metsätuhot toisaalta voivat levitä valtion toimenpitein suojelluilta alueilta rauhoittamattomiin lähimetsiin aiheuttaen metsänomistajille vahinkoa, on maanomistajalle aiheutuva vahinko vanhastaan katsottu kuuluvan valtion korvausvastuun piiriin.

Asian taustaksi voidaan todeta se, että edellisellä hallituskaudella eduskunta hyväksyi joulukuussa 22 hallituksen esityksen 76/2022 luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Luonnonsuojelulakipaketin yhteydessä useisiin lakeihin tehtiin ehdotetusta luonnonsuojelulaista johtuvia teknisiä korjauksia ja muutoksia.

Luonnonsuojelulain valmistelussa metsätuholain 21 §:ään lisättiin virheellisesti sana ”valtion” viittaukseen, joka koskee luonnonsuojelulain 43 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojelualueitten kuvausta.

Voimassa olevan lain mukainen tilanne on ollut yksityisen maanomistajan ja yksityisen luonnonsuojelun alueen omistajan kannalta kohtuuton. Metsätuholain muutoksella nyt korjataan lakiin tullut virhe ja palautetaan oikeustila ennalleen siten, että valtion korvausvastuu koskisi myös yksityiseltä luonnonsuojelualueelta levinneitä metsätuhoja.

Muutoksella ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia, koskapa vuosina 2017—2023 valtion varoista on korvattu yhteensä alle 10 000 eurolla suojelualueilta levinneitä metsätuhoja ja niistä aiheutuneita vahinkoja.

Muutoksella on kuitenkin huomattava periaatteellinen merkitys. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan metsiensuojelun on perustuttava maanomista-

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

jan vapaaehtoisuuteen. Ehdotus parantaa vapaaehtoisuuteen perustuvan metsiensuojelun houkuttelevuutta. Ja tämä laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian, koska lain virheellinen sanamuoto on tullut voimaan 1.6.2023. Muutos ehdotetaan säädettäväksi takautuvasti koskemaan myös 1.6.2023 ja ehdotetun lain voimaantulon välistä aikaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Ja ensimmäisenä on edustaja Aittakumpu.

17.04 Pekka Aittakumpu kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Metsänomistajan oikeudet ovat olleet niin nyt tänä syksynä kuin aikaisemminkin paljon esillä, ja huolta on aiheuttanut myöskin hallituksen toiminta erityisesti näitä raakkutuhoja koskevista keskusteluista, kun ministeri Mykkänen näytti vetävän varsin tiukahkoa linjaa nimenomaan metsänomistajan näkökulmasta. Asiahan on juuri niin kuin ministeri nyt tuossa toi esille, että metsänomistajan oikeudet ovat tärkeitä ja yksityisten metsänomistajien omaisuudensuojaa tulee kunnioittaa.

Tämä hallituksen esitys, joka nyt on tässä käsissä, on kyllä mielestäni hyvin selkeä ja tarpeellinenkin. Kuten ministeri tuossa kertoi, niin tähän johtuu virheestä, ja niin kuin tuossa hallituksen esityksessä todetaan, niin voisi sanoa vain, että tekeville tai tekeville sattuu. Nimittäin tuohon yhden sanan virheeseen ei tämän esityksen mukaan kiinnittänyt huomiota esimerkiksi lausuntokierroksella kukaan lausunnon antaneista tahoista, vaikka lausunnon esityksestä antoi yli 160 yhteisöä ja 50 yksityishenkilöä. Tuo yhden sanan virhe siis, että tänne oli pujahtanut tuo sana ”valtion”, tarkoittaisi sitä, että jos lakia ei muuteta, metsänomistaja voisi saada valtiolta korvausta vain silloin, kun metsätuho on lähtenyt valtion luonnonsuojelualueelta. Nyt kun lakia muutetaan — ja hyvä, että muutetaan — korvausta voi saada myös silloin, kun metsätuho on lähtenyt yksityiseltä luonnonsuojelualueelta. Ja kuten ministeri selkeästi tuossa kertoi, korvausta saa tällaisessa tapauksessa siksi, että luonnonsuojeluhan edellyttää sitä, että alue säilytetään koskemattomana, ja sen takia niillä ei yleensä voida suorittaa toimia metsätuhojen torjumiseksi.

No, mitä nämä metsätuhot sitten ovat? Laissa todetaan, että niillä tarkoitetaan esimerkiksi hyönteisten, muiden selkärangattomien eliöiden, sienten, bakteerien ja virusten metsässä kasvaville puille aiheuttamia sellaisia tauteja ja puiden kasvun tai laadun heikkenemistä, joista aiheutuu taloudellista vahinkoa. Huomionarvoista tosiaan on se, että tämä on metsänomistajien kannalta hyvin tärkeä muutos, ja hyvä, että tämä etenee. Valiokunta varmasti sujuvasti tästä mietinnön tekee. Valtiontalouden vaikutushan tällä on tosiaan vähäinen. Suomen metsäkeskuksen mukaan vuosina 2017—2023 valtion varoista on korvattu yhteensä alle 10 000 eurolla suojelualueilta levinneistä metsätuhoista aiheutuneita vahinkoja, mutta tosiaan yksittäiselle metsänomistajalle näillä euroilla voi olla suuri merkitys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koponen.

17.07 Ari Koponen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta korjaa vuonna 23 tapahtuneen virheen, joka rajasi valtion korvausvastuun vain julkisiin luonnonsuojelualueisiin. Nyt korvausvastuu laajenisi myös yksityisiin luonnonsuojelualueisiin, mikä selkeyttää metsänomistajien oikeuksia ja yksityisten luonnonsuojelualueiden omistajien vastuuta.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Puhemies! Muutoksen taloudellinen vaikutus on vähäinen, ja se parantaa vapaaehtoiseen suojeluun perustuvan metsien suojelun houkuttelevuutta tukien näin hallituksen ohjelman tavoitteita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kinnari.

17.07 Teemu Kinnari kok: Kiitos, rouva puhemies, ja kiitos ministerille esittelystä! Jos voisi todeta näin, että jos joskus lakimuutos pitää sisällään pienen teknisen korjauksen, niin nyt todellakin pitää, kun yhden sanan takia tässä tätä jumppaa tehdään. Ja kuten tuossa tuli jo aikaisemmin todettua, 160 kertaa tämä yksittäinen sana on jäänyt huomaamatta. Mutta ei oikeastaan siitä sen enempää — nyt se korjataan.

Mitä tulee itse tähän metsätuhojen torjunnasta annettuun lakiin, niin näillä suojelualueilla onneksi näitä on ollut varsin vähän, mutta nostan kuitenkin nimenomaan yksityismetsänomistajien oikeusturvan ja omaisuudensuojan kautta tämän asian näkövinkkelin siten, että nyt erityisesti näissä hyönteistuhossa, joita käytännössä tämä laki ja korvausmenettely todennäköisimmin toteutuessaan tulevat koskemaan, vanhojen kuusikoiden osalta on ilmeistä ja tiedetään jo, että tämä riski kasvaa. Sikäli on erittäin tärkeä asia korjata nyt tämä virhe, mikä siinä on päässyt tapahtumaan. Semminkin toivotaan, että näitä ei tapahdu, mutta näissä se tulee olemaan. Siitähän ei päästä mihinkään, että vanhoissa suojelumetsissä varmasti näitä hyönteistuhoja tullaan näkemään, ja jossain vaiheessa ehkä tämäkin muutos tulee olemaan sitten tarpeellinen, kun niitä korvauksia tehdään.

Sen verran nyt tästä jatkan kuitenkin, että mikä se paras lääke tähän asiaan todellisuudessa on, kun puhutaan talousmetsästä: hyvä metsienhoito estää metsätuhoja ja niitten muodostumista.

Tämä on hyvä, tärkeä muutos, ja on hienoa, että se saadaan nyt tehtyä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen.

17.09 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsätuhojen torjunnasta annettua lakia. Valtion korvausvastuuta koskeva pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtion korvausvastuu luonnonsuojelualueelta levinneestä metsätuhosta koskisi myös yksityisiä luonnonsuojelualueita. Ehdotetulla lailla korjattaisiin siihen vuonna 2023 tullut erhe.

Lain valmistelussa säännökseen on erheessä liitetty sana ”valtion” viittaukseen, joka koskee luonnonsuojelulain 43 §:ssä tarkoitettuja luonnonsuojelualueita.

Laki metsätuhojen torjunnasta koskee hyönteisten, muiden selkärangattomien eliöiden, sienten, bakteerien ja virusten metsässä kasvaville puille aiheuttamia sellaisia tauteja ja puiden kasvun tai laadun heikkenemistä, joista aiheutuu taloudellisia vahinkoja.

Lain 21 §:n mukaan valtio vastaa sellaisten taloudellisten vahinkojen kustannuksista, jotka aiheutuvat luonnonsuojelulain tarkoittamalta alueelta, joilla metsän hakkuu on yleensä kielletty. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi on todettu, että kun luonnonsuojelun toimeenpanon on pääsääntöisesti katsottu edellyttävän suojelualueiden säilyttämistä koskemattomina, ei kyseisillä alueilla voida yleensä suorittaa tarpeellisia toimenpiteitä metsätuhojen torjumiseksi.

Erheen vuoksi valtion korvausvastuu metsätuhoista ei koske yksityisen omistamalta luonnonsuojelualueelta todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamia vahinkoja,

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

vaikka lain teknisellä muutoksella ei ollut tarkoitus muuttaa vallinnutta oikeustilaa. Voimassa olevan lain mukainen tilanne on yksityisen luonnonsuojelun alueen omistajan kannalta kohtuuton, koska yksityisen luonnonsuojelun alueen rauhoitussäännökset lähtökohtaisesti estävät metsätuhojen torjumiseksi tarpeellisten toimien toteuttamisen. Lisäksi rauhoitussäännöistä on sovittu oletuksella, että valtio vastaa yksityiseltä luonnonsuojelun alueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta.

Ehdotetulla muutoksella parannetaan metsänomistajan oikeutta saada korvaus aiheutuneesta vahingosta sekä parannetaan myös yksityisen luonnonsuojelun alueen omistajan oikeusasemaa siten, että hän ei joutuisi korvausvastuuseen sellaisesta metsätuhosta, joka aiheutuisi luonnonsuojelun alueelta levinneestä metsätuhosta.

Hallitusohjelman mukaan metsien suojelun on perustuttava maanomistajan vapaaehtoisuuteen.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys erheen korjaamiseksi on hyvä, ja se omalta osaltaan mahdollistaa ja kannustaa yksityisiä metsänomistajia vapaaehtoiseen metsiensuojeluun. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

17.12 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että näitä tehtyjä virheitä oiotaan ja todetaan, että virhe on tehty. Mutta se on loistavaa, että käsi nousee virheen merkiksi pystyyn ja se virhe oikaistaan. Ansiokas teko ehdottomasti, ja siitä saisi kyllä monella muulla hallinnonalalla ottaa esimerkkiä, että tällaista katumusta harjoitetaan.

Mutta se todellinen ongelma, mikä tulee... [Sari Essayahin välihuuto] — Aivan oikein, rouva ministeri, mutta juttu on niin, että nyt kun me olemme tähän EU:n hullutukseen läheneet tässä mitassa mukaan — tai se tuli meille puskiasta, ihan puun takaa — että nyt ruvetaan ennallistamaan Suomen metsiä, niin tuntuu, kun lukee noita Euroopan unionista tulevia viestejä, että ei saa mitään selvää, mitä siellä oikeasti meinataan.

Nyt jos näitä ennallistamisia ruvetaan tekemään, niin käytännössä se tarkoittaa kunnossa olevien metsien tuhoamista. Kun on tällainen nuori metsä, niin niiden esimerkkien mukaan, mitä me olemme ennallistamisesta Suomessa tähän saakka nähneet, niissä metsissä tapahtuu aivan valtava tuho. Kun nämä metsät revitään auki, niin se aiheuttaa aivan välittömästi sille metsälle valtavan sienitautiriskin. Tutkimusten mukaan esimerkiksi juureniskaan tullut vaurio aiheuttaa 99 prosentin varmuudella maannousemasienituhon. Sinne iskevät sen jälkeen erilaiset kuoriaiset ja muut sienitaudit, ötököitä valtava määrä, ja se leviää kuin kulovalkea. Kuten tiedämme kirjanpainajatuhosta tältäkin kesältä, moni nuori metsä on pistetty pinoon välittömästi, koska kun kirjanpainaja lähtee leviämään, niin siinä on oikeasti kiire. Siinä voi hyvä metsä menettää arvonsa muutamassa viikossa. Eli jos metsänomistaja lähtee vaikka lomareissulle, on pari kolme viikkoa poissa ja tulee metsään, niin toteaa, että ohhoh, täällä on muutama hehtaari kuusikoita kuivanut pystyyn, ja kun kyse on tukkipuusta ja se on kerinnyt sinistyä, niin sen arvo on menetetty.

Eli nyt olemme sellaisten asioiden äärellä, että kun leikitään näillä Euroopan unionin järjettömillä säännöksillä, kuten ennallistamisasetus on, niin tämä lainpykälä, mikä nyt parhaillaan on käsittelyssä, on kultaakin kalliimpi silloin. Mutta veikkaan, että kun tämä ennallistamisasetus tulee aikanaan voimaan sillä keinoin, että ruvetaan toimenpiteisiin, niin olen aivan satavarma, että maksajaa ei näille hurjille suunnitelmille löydy. Ei luonnon tuhoamisesta pidä valtion rahoja maksaa, vaan pitää estää nämä luonnontuhot ja todeta Eu-

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

roopan unionille, että ei tällaista, ei tämä kuulu liittymissopimuksen mukaisiin hommiin, että he voivat tulla Suomen metsiä tuhoamaan. He ovat itse aikanaan Keski-Euroopassa omat metsänsä tuhonneet, ja heistä tulee yhtäkkiä metsäasiantuntijoita. Voiko hullumpaa systeemiä Euroopassa enää olla?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

17.15 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri! Nyt puhutaan tosiaan metsätuhojen torjunnasta ja niistä korvauksista. On nyt hyvä, että tämä menee sillä tavalla, että jatkossa korvataan myös yksityisiltä luonnonsuojelualueilta lähteneet tällaiset taudit ja tällaiset ötökät, mitkä lähtevät tuhoamaan metsää. Metsänomistajan asia on hirveän tärkeä. Metsä on meille tosiaan vihreätä kultaa, ja siitä tulee Suomessa rahaa, ja se on tuottava asia, eli siitä pitää pitää huolta. Ja hyvä, että tätä nyt muutetaan sen verran, koska ennen, jos on tuhoeläin lähtenyt, vaikka se kirjanpainaja, eihän sitä aina ole voinut varmaksi edes tietää, onko se lähtenyt valtion metsistä vai yksityisen metsistä, joten on hyvä, että tämä nyt selkeytyy. Tämä on tosi hyvä, että tähän on tullut muutos.

Mutta minua kiinnostaa tietää nyt yksi asia tähän liittyen. Tosiaan Saksassa ja muuten on isoja alueita mennyt ihan pilalle, kun on se ötökkä siellä hyppinyt seuraavaan puuhun ja seuraavaan puuhun ja ovat kuusimetsät menneet ihan pilalle. Mitenkä täällä meillä: jos nyt sanotaan, että jossakin tilanteessa villiintyisi se tilanne ihan täysin jossakin metsässä ja tulisi aivan älyttömästi sitä tuhoeläintä, vaikka just sitä kirjanpainajaa, niin voiko siihen luonnonsuojelualueeseen koskea, tai mitenkä menetellään semmoisessa tapauksessa, jos se tilanne menee ihan mahdottomaksi? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pitko.

17.16 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! On hyvä korjata tämä laki, koska se on ilmeisesti herättänyt metsänomistajissa huolta, miten sen kanssa toimitaan, jos yksityiselle luonnonsuojelualueelle leviää metsätuho.

Kirjanpainajan aiheuttamia puustotuhoja tullaan näkemään Suomessa varmasti yhä enenevässä määrin. Jo nyt Etelä-Suomessa nähdään se. Erityisesti tämän taustallahan ovat ilmastomuutos ja sen aiheuttama kuivuus, joka on yhdistettynä tällaisiin yksipuolisiin metsän piirteisiin tullut jo ongelmaksi meillä. Erityisesti kuivuusstressiä on tällaisilla kuusivaltaisilla alueilla, ja erityisesti hakkuuaukkojen reunoilla on havaittu kirjanpainajatuhoja.

Sinänsä on mahdollista myös tosiaan, että kirjanpainaja leviää suojelualueille, ja siksi tämä laki kannattaakin säätää näin, mutta sinänsä kokonaisuuden kannalta täytyy muistaa se, että suojelualueilla on hyvin pieni vaikutus kirjanpainajan leviämiseen. Ylivuomaisesti suurin osa näistä tuhoista tapahtuu talousmetsämaisemassa. Siksi onkin oleellista, että me käännämme katseen sinne talousmetsiin, miten voimme siellä estää näitä metsätuhoja.

Olen ollut iloinen, että on selvästi löytynyt tällainen konsensus niin tutkijoiden kanssa kuin metsätoimijoillakin. Me pystymme tietämään sen jo nyt, että talousmetsissä paras tapa torjua tuholaisia on lisätä monimuotoisuuspiirteitä, erityisesti erilaisia puita. Olisikin tärkeää saada vietyä tätä viestiä niille 600 000 metsänomistajalle, joita Suomessa on, jotka näitä päätöksiä tekevät, jotta varmasti pystymme torjumaan tätä viheliäistä ongelmaa. Yk-

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

sipuolisella metsäekosysteemillä tuhoriski on korkeampi, ja erityinen riski tosiaan muodostuu avohakkuualueiden reunoille.

Ilmastonmuutoksen myötä Suomen ilmasto lämpenee ja sään ääri-ilmiöt, kuten kuivuus ja sadejaksot, lisääntyvät. Meidän metsät eivät valitettavasti ole immuuneja näille ongelmille, joten on hyvä tähän yhdessä tarttua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

17.19 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Metsät ovat tärkein luonnonvaramme, ja Suomella on pitkä ja kunniakas historia siinä, että metsiä on meillä hyvin hoidettu. On todella tärkeää, että metsiä hoidetaan hyvin ja vastuullisesti myös jatkossa, ja tässä ajassa siihen varmasti kuuluu myös se, että tärkeitä luontoarvoja suojellaan niin valtion metsissä kuin yksityisillä mailla. Kun on aivan ilmeistä, että suojelun lisääntyessä ja aktiivisen metsänhoidon vähentyessä myös erilaiset metsätuhot tulevat yleistymään, siksi on todella tärkeää, että lainsäädäntöä nyt tältä osin korjataan niin, että myös yksityisiltä suojelualueilta leviävistä metsätuhon aiheuttajista aiheutuneet tuhot sitten korvataan nimenomaan valtion varoista, niin että yksityinen omaisuus, jota metsät maassamme suurimmalta osalta ovat, on suojassa ja samaan aikaan voidaan täyttää sekä se valtavan tärkeä tarve, joka kansantaloudellamme on sille, että metsiä hyvin hoidetaan, kuin myös sitten tarve sille, että riittävässä määrin luontoa suojellaan.

Suomessa tämä tasapaino on mielestäni varsin hyvällä mallilla, ja on tietysti tärkeää, että kun nyt tämäkin lainsäädäntö osaltaan edelleen tätä yksityisen vapaaehtoisen suojelun legitimizeerivä vahvistaa, pystymme näin myöskin EU-kumppaneillemme osoittamaan, että meillä asiat on hoidettu aina hyvin ja ne tullaan hoitamaan hyvin jatkossakin emmekä tarvitse todella neuvoja myöskään EU-tasolta siihen, millä tavoin huolehdimme siitä, että meillä metsät voivat hyvin ja myös monimuotoisuus metsissämme on kunnossa.

Kiitos ministeri Essayahille siitä hyvästä työstä, jota tämän lakiesityksen parissa olette tehnyt, samoin kuin muuten sitten pitänyt suomalaisen metsänomistajan ja maamme metsätalouden ja sitä kautta meidän kaikkien suomalaisten hyvinvoinnin puolta myös tuolla EU-pöydissä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

17.21 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tästä teknisestä yksityiskohdasta meillä ei kenelläkään varmaan ole erimielisyyttä, mutta itse haluaisin nostaa tähän keskusteluun kyllä vähän laajemmankin näkökulman, nimenomaan siitä — metsienhoidonkaan tärkeyttä meistä ei varmasti kukaan täällä kritisoi, ja se on juuri niin, että se metsien arvo Suomelle on todella tärkeä — että on tosiasia, että ilmastonmuutos etenee, meillä lämpötilat ja kuivuus etenevät. Ja tässä on erityinen huomio siinä, että meidän valtio-omisteiset metsät sijaitsevat paljon siellä Pohjois- ja Itä-Suomessa ja nämä metsätuhot eivät ole vielä tässä vaiheessa ilmastonmuutoksen edetessä niin paljon kohdistuneet sinne pohjoisen Suomen alueelle. Tässä pidettiin tätä 10 000 euron summaa hyvin pienenä, mutta meidän on kyllä tunnistettava se tosiasia, että nämä metsätuhot voivat siellä pohjoisellakin alueella tulevaisuudessa kasvaa aivan erilaisiin mittasuhteisiin kuin missä ne tällä hetkellä ovat. Ja minua kiinnostaa se seikka, onko meillä jonkinlaista ilmoitusvelvollisuutta siitä, jos vaikka siellä valtion metsässä todetaan kirjanpainajatuhon. Onko meillä jonkinlainen ilmoitus-

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

velvollisuus niille naapurin metsänomistajille siitä, että tällainen on havaittu, ja voimmeko me varmasti todentaa, että vaikka sinne yksityisen puolen metsään tullut kirjanpainajatuho onkin lähtenyt sieltä valtion metsästä eikä vaan muuten tullut? Tässä voidaan tulla sellaisiin oikeudellisiin asioihin, että me riidellään pitkäänkin siitä, mistä se on ollut lähtöisin ja kuka siinä on maksuvastuussa, ja nimenomaisesti niin, että vaikka tällä hetkellä tilanne meillä on varmaan vielä hallinnassa, niin kun kaikki tiedämme ilmastonmuutoksen etene-
misen, niin nämä summat voivat nousta aivan erilaisiin sfääreihin. Sen takia minun mielestäni olisi tärkeää saada sellaista lainsäädäntöä, joka myös muualla kuin metsänsuojelualueilla velvoittaisi ilmoittamaan esimerkiksi kirjanpainajatuhoista ja muistakin leviävistä taudeista naapurin metsänomistajille, jotta pystyttäisiin nopeasti reagoimaan niihin tilanteisiin.

Ja minua kiinnostaakin tässä vielä seikka, onko meillä ajatus vielä sellainen, että me pidämme nämä suojellut metsät koskemattomina, vaikka me toteaisimme, että siellä on pahojakin ongelmia ja pahoja tautitilanteita, vai joudummeko me jossakin tilanteessa osallistumaan siihen keskusteluun, että myös suojelluilla alueilla tulee toimenpiteitä tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Meillä on tosiaan aikarajoitettu asiakohta, mutta myönnän nämä neljä puheenvuoroa tähän, ja jos tulee enemmän, niin ne siirtyvät sitten tuonne loppuun. Mutta nämä neljä myönnän. — Elikkä seuraavaksi edustaja Kalmari.

17.24 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Rantanen käytti tuossa erittäin hyvän puheenvuoron nimenomaan ilmoitusvelvollisuudesta. Ruotsissahan on jo tilanteita, että eräillä alueilla on kielletty jättämästä kolmea puuta hehtaarille enempää lahoppuiksi. Suomessa yritetään tällä hetkellä lisätä lahoppuuta.

Toki on kyse myöskin juurikäävän torjunnasta — kirjanpainajien, mäntypistiäisten, männynversosyövän ja monen lisäksi. Tämä korjaus on erittäin tervetullut. Kyllähän se meni myöskin valiokunnasta suoraan läpi, eikä kukaan eduskunnan kansanedustajistakaan tähän huomannut kiinnittää huomiota. Siinä ehkä tuli sellainen ajatus, että valtion sopimista luonnonsuojelualueista olisi kyse, kun yksityisellekin puolelle valtio kuitenkin sopimukset tekee. Mutta hyvä näin.

Haluaisin nostaa tähän keskusteluun myöskin ylipäätään tämän luonnonsuojelun ja harmaan suojelun. Eihän voi olla niin, että suojelua tehdään ilman, että se olisi tarkkarajaista ja viranomaisen päätöksellä tehtyä niin, että siitä voidaan valittaa ja saadaan asianmukaiset korvaukset. Mielestäni oikeusvaltiossa pitää tapahtua aina näin. Ministeri Mykkäsen sosialisointi yhdessä metsäteollisuuden kanssa oli mielestäni ennennäkemätön bluffi. Todella outoa, että ne, jotka tekivät vahingon, eivät osallistu millään lailla sen vahingon korvaamiseen, vaan maanomistajia pakotetaan pakkosuojelemaan 180 miljoonan euron edestä maata raakkujokien varsilla ilman, että he saavat minkäänlaista korvausta. Asiahän on hyvä, siis raakkujen suojelu — ja tulevaisuudessa varmaan metsäpetolintujen suojelu tai perhosten suojelu. Näitä tapauksiahan tulee olemaan vaikka kuinka paljon. Toivoisin, että jatkossa ei meneteltäisi näin, tai oikeastaan vaadinkin, että porvarihallitukseksi itseään kut-suva hallitus ei toimi sosialisoimalla yksityisten omaisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kangas.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

17.26 Antti Kangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lainsäädäntötyössä tapahtuneen virheen korjaus on aivan keskeinen muutos metsänomistajan kannalta. Mikäli lakia ei muutettaisi, olisi korvausvastuu luonnonsuojelualueilta levinneistä metsätuhoista valtiolla vain, jos metsätuho leviää valtion mailta. Kuitenkin lainsäädäntö estää myös yksityisiltä suojelluilta alueilta hakkuut, vaikka olisi uhka metsätuhoille ja sen leviämislle naapurin maille.

Vaikka tällä hetkellä tuhoja on korvattu varsin vähän ja budjetissa korvausmenot vaikuttavat matalilta, on tässä kuitenkin tulevaisuutta kohden katsottuna pieni harha. Ilmastonmuutoksen kiihtyessä ja metsien vanhentuessa tuhomäärät todennäköisesti tulevat kasvamaan lähivuosina, joten on hyvä miettiä, mistä nämä mahdolliset tulevat tuhot korvataan. Lakimuutos noudattaa kuitenkin Suomen hallituksen selkeää linjaa: omaisuudensuoja on aivan keskeisessä asemassa hallituksen politiikassa, niin myös metsänomistajia kohtaan.

Lopuksi haluan todeta, että edustaja Rantasen huomiot asiaan olivat aivan erinomaisia. Olen täysin samaa mieltä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

17.27 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun tuntuu, että ilmastonmuutoksella pelotellaan kaikilla mahdollisilla tavoilla, niin kannattaa muistaa se, että kun erilaisia tuholaisia vastaan taistelemme esimerkiksi isolla metsäalueella, niin sen alueen sisällä on varmaa, että jos se metsän kasvu pidetään kunnossa ja metsä elinvoimaisena, se aivan varmasti kestää myös näitä sienitauteja ja tuholaisia paljon paremmin. Elikkä se on vähän kuin meillä ihmisilläkin, että mitä parempi kunto on, niin sen paremmin me kestämmme erilaiset taudit. Ainahan niitä tulee, mutta ne vaan sitten pitää voittaa. Tosin kuusi tai mänty ei pysty antibioottikuuria ottamaan, mutta sen antibioottikuurin kyllä järjestää metsänomistaja itse.

Elikkä kun vihreät vaativat jatkuvasti, kun te esitätte tätä vaatimusta, että pohjoisessa pitää olla metsissä lahopuita, niin sillä te varmistatte, että kirjanpaina leviää. Eikä se pikkuötötkä, joka lentää siihen puuhun muniakseen ne munansa sinne kuusen latvaosaan, ole mikään mannerten välinen kone. Kyllä se muutaman kymmenen metriä varmaan lentää, mutta ei se tule sieltä naapurimetsästä. Kyllä se syyllinen löytyy aika läheltä, mistä metsästä se on lähtenyt. Se on ihan varmaa tietoa, että näin se tapahtuu.

Mutta kun me näitä erilaisia innokkaita suojeluideoita esittelemme täällä eduskunnassa... Tai en ole kyllä itse esittänyt, vaan olen esittänyt sitä, että metsät pitää hoitaa ja metsiä pitää uudistaa. Sillä varmistamme sen, että näitä tuholaisia on mahdollisimman vähän, ja nykyisen metsänhakkuun jälkeen se on ihan varmaa, että kaikki puulajit, mitkä sinne nousevat... Totta kai sinne istutetaan esimerkiksi kuusta, mutta sinne aivan varmasti nousee sekaan valtava määrä koivua, ihan varmasti, vähän karummilla maille mäntyä, ja muitakin puulajeja löytyy. Elikkä sen monimuotoisen metsän syntymisen huolehtii luonto aika kiihtävästi, ja ihminen siinä välillä hieman auttaa.

Toivoisin, että eduskunnasta ja myös luonnonsuojelupiireistä löytyy semmoista avarakatseisuutta ja ymmärrettä, miten tämä luonto toimii. Ei se luonto toimi siten, että parvekkeelta ja suurkaupungista katsellaan metsään ja todetaan, että väärin te toimitte. Kyllä siellä ihan oikein toimitaan ja Suomen metsiä uudistetaan. Ja jos emme olisi uudistaneet näin isoa määrää metsiä Suomessa viimeisten vuosikymmenten aikana, meillä ei olisi hy-

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

vää elintasoa, meillä ei olisi elinvoimaisia metsiä ja olisimme hukkaamassa sen arvokkaan metsien kasvun, joka näillä järkevillä toimenpiteillä on saatu aikaan.

Eli kannattaa aina katsoa pikkuisen pitemmälle. Aikanaan Mauno Koivisto käytti termiä puheessa: ”Arvaa oma tilasi ja anna arvo toisellekin.” Se sopii tähän tilanteeseen erittäin hyvin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä yksi ehditään tässä, eli edustaja Kiuru, Pauli, ja sen jälkeen ministeri vastaa.

17.30 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä puhutaan metsätuhoista, ja nyt hieman venytän tätä puheenvuoroa metsätuhoihin, jotka johtuvat uusiutuvan energian käytöstä.

Tarvitsemme uusiutuvaa energiaa, siitä ollaan varmaan hyvinkin yhtä mieltä, mutta toisaalta meillä pitäisi tehdä asioita, jotka estävät metsäkatoa. Nyt sitten vihreän siirtymän nimissä, uusiutuvan energian lisäkäytön nimissä uusia aurinkovoimaloita otetaan jatkuvasti käyttöön, mikä on sinänsä hyvä asia. Pidän sitä hyvinkin kannatettavana, että joutomaita, niittyjä, risteysalueita, talon kattoja ynnä muita otetaan aurinkovoimaloiden käyttöön, mutta mitä en pidä hyvänä asiana, on se, että metsää, talousmetsää, hakataan aurinkovoimaloiden alta pois. Tämä kysyntä tuntuu vain lisääntyvän. Näettekö tässä ristiriitaa ja minkä viestin antaisitte niille maanomistajille, jotka saavat tarjouksia tällaisesta asiasta, pitkiä sopimusehdotuksia, että vuokratkaa maanne meille, hakkaamme metsät pois, laitamme paneelit tilalle. Tarvitaanko sitten toisaalta yhteiskunnan kannalta, eduskunnan kannalta, jonkinlaista normiohjausta siihen, että uusiutuvan energian käyttö ja metsäkato eivät ikään kuin lyö toisiaan korville? Tarvitaanko normiohjausta sen puolesta, että metsät pysyvät metsinä ja aurinkovoimalat tulevat semmoisille paikoille, missä ei ole ennestään metsää?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja tässä vaiheessa sitten ministerille vielä vastauspuheenvuoro. — Riittääkö kolme minuuttia? [Sari Essayah: Eikö hän!]

17.32 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin erittäin hyvät kommentit ja myöskin muutama kysymys.

Edustaja Aittakumpu todellakin alleviivasi sitä, että suojelun on perustuttava maanomistajan vapaaehtoisuuteen. Näin tämä hallitus toimii. Todellakin uskon tämän muutoksen omalta osaltaan myöskin lisäävän sitten kiinnostusta tähän vapaaehtoiseen suojeluun, koska silloin maanomistaja tietää, että valtio ottaa koppia sellaisessa tilanteessa, jos nyt sattuu, että sieltä sitten metsätuhoja leviäisi.

Edustaja Hoskonen käytti hyvät puheenvuorot. Täytyy todeta, että totta kai tällä hetkellä ympäri Eurooppaa lisääntyvät nämä metsätuhot. Olin juuri kaksi päivää Saksassa tällaisessa Forest Europe -kokouksessa, jossa metsien terveystila nousi ihan erityisesti tapetille. Ja kyllä, siellä taustalla on toki ilmastonmuutoksen aiheuttamaa kuivuutta ja sitten myös sitä, että metsiä ei hoideta kaikkialla ihan vastaavalla intensiteetillä kuin mitä Suomessa tehdään — ja tietenkin se, että me pidetään hyvä huoli metsien lannoituksesta ja me pidetään hyvä huoli taimikoista, katsotaan myöskin oikealla ajalla tehdyt harvennukset. Kaikki se lisää metsien hyvinvointia ja sitä, että metsät pysyvät siinä kunnossa, että eivät sitten herkästi erilaisille tuholaisille tai muille altistu.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Myös edustaja Rantanen nosti tätä asiaa täällä esille. Esimerkiksi tämän meidän met-sästrategian ajatushan on juuri se, että me haluamme hyvinvointia metsistä mutta me ha-luamme hyvinvointia myös metsille. Se totta kai tulee takaamaan sen, että meillä Suomes-sa tulevaisuudessakin on hyvinvoivat metsät. Nämä toimenpiteet, mitä Suomessa tehdään, omalta osaltaan auttavat.

Täältä kysyttiin myöskin, onko meillä velvoitteita, ja kyllä metsälaista löytyy velvoittei-ta. Metsälaista löytyy velvoitteita, joilla ensinnäkin esimerkiksi rajoitetaan puutavaran va-rastointia siellä metsässä silloin, kun se on tuotu tienvarteen. Se pitää sieltä tietyssä ajassa viedä pois, jotta sieltä ei leviä tuholaisia tai sinne ei pesiydy tuholaisia. Sitten myöskin tuu-len ja lumen vaurioittamat puut pitää sieltä saada vietyä pois, ja sitten metsälaissa myöskin varastointia ylipäättänsä siellä alueella rajoitetaan. Omavalvonta on yksi näistä metsälain velvoitteista, joka myös on sellainen, jota tulee tehdä. Siinä mielessä kyllä meillä on ole-massa velvoitteita, joilla sitten pyritään siihen, että vahinkoa pystytään myöskin rajaa-maan ja tietysti pystytään ennen kaikkea ennaltaehkäisemään.

Edustaja Kiuru nosti kyllä hyvän kysymyksen esille aurinkovoiman lisääntymisestä nyt Suomessa aika hurjaa vauhtia. Se on ollut marginaalinen energiamuoto. Minusta tuntuu, että se johtuu osittain siitä, että meillä on siihen todella vähän minkään tyyppistä normioh-jausta. On aivan selvää, että varmasti tätä myös joudutaan kyllä nyt sitten pohtimaan. Mi-nun ymmärtääkseni meillä hallitusohjelmassa on myöskin kirjaukset siitä, että meidän on normiohjausta tältä osin varmaankin myös lisättävä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia ministerille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ecuadorin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaan-saattamisesta annetun lain kumoamiseksi

Hallituksen esitys HE 137/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päivä-järjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokun-taan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-tien jälkeen. — Edustaja Mäenpää.

Keskustelu

17.36 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kyseessä Suomen ja Ecuado-rin välinen sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta tehty sopimus, joka allekirjoitettiin vuonna 2001. Ecuador irtisanoi sopimuksen vuonna 2010, ja irtisanominen tuli voimaan

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

loppuvuodesta 2011. Ennen irtisanomisen voimaantuloa tehtyjen sijoitusten osalta sopimuksen tiettyjen määräysten voimassaolo päättyi vasta joulukuussa 2021. Koska Ecuador on irtisanonut sopimuksen ja sopimuksen mukainen sijoitusten suoja ei ole enää voimassa, sopimuksen voimaansaattamislaki on tarpeen kumota, ja laki voimaansaattamislain kumoamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 25.

Se, mitä voi vähän ihmetellä, on se, että kun näitä vuosilukuja kertaakaan, niin herää kysymys, miksi jo vuonna 21 vanhentuneeksi muuttanut lakia ei kumottu edellisen hallituksen elikkä Sanna Marinin hallituksen aikana. Kyseinen hallitus kuitenkin toimi vielä vuoden 23 puolella.

Muutama huomio Ecuadorista lienee tässä yhteydessä kuitenkin paikallaan: Elikkä vähemmän maailmankolkkaa tuntevalle suomalaiselle voi olla yllättävä tieto, että Ecuadorin ja Suomen välillä käydään miljoonien eurojen edestä kauppaa. Ulkoministeriön verkkosivujen mukaan vienti Ecuadoriin oli 57 miljoonaa euroa vuonna 2022, ja mahdollisuuksia maassa on jatkossakin erityisesti kaivosteknologiassa mutta myös energiantuotannossa ja digitalisaatiossa. Ecuadorin kaivostoiminnasta suurin osuus on vanhanaikaista ja käsityövaltaista, ja siinä olisi ehkä suomalaisyrityksillä teknologista vientipotentiaalia liittyen varmaan alan modernisoimiseen. Ecuadoria on kuitenkin vaivannut heikko turvallisuustilanne, mistä on Suomessakin uutisoitu. Elikkä kerrottiin siitä, kun televisiolähetys keskeytyi aseistettujen ihmisten rynnähtyä studioon Ecuadorissa. Siellä on tapettu viisi pormestaria, ja siellä on myös huumeisiin liittyviä jengiväkivallan ongelmia.

Toivotaan, että kuitenkin vienti Suomesta Ecuadoriin säilyy, ja ehkä tuon kaivosteollisuuden osalta voisi toivoa pientä kasvuakin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

5. Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle 2024

Kertomus K 20/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohien jälkeen. — Ensimmäisenä edustaja Lindén.

Keskustelu

17.39 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Viiden vuoden kokemus täällä eduskunnassa on opettanut, että suurten asioiden kuuntelemiseen on joskus osallistumassa pieni joukko ja pieniä asioita on käsittelemässä suuri joukko. Sanon tämän sen takia, että tässä on oikeasti hyvin tärkeästä asiasta kysymys: Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle. Tämähän kattaa syyskuusta vuodesta 23 elokuuhun 24 olevan ajanjak-

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

son. Kesäkuussa me käsitelimme täällä Valtiontalouden tarkastusviraston tilikertomusta, ja siinä yhteydessä eräitä nyt tässä vuosikertomuksessa esillä olevia asioita luonnollisesti oli esillä.

Tässä on seitsemän lukua, joista ensimmäinen käsittelee velanhallintaa ja talouden ohjausmenetelmiä, sitten valtion eri virastojen talousarvion noudattamista, sitten politiikkatavoitteiden toteuttamista — siihen liittyvää valmistelua, ohjausta ja seuranta — neljäntenä Suomen valtion tukia, sitten valtion toimintojen organisointia ja erilaisia tukimuotoja, sitten työllistämistä ja lopuksi VTV:n strategiaa.

Itse olen täältä poiminut muutamia asioita, jotka haluan tässä lähetekeskustelussa nostaa esille. Tässä ensimmäisessä kokonaisuudessa, jossa käsitellään velanhallintaa ja talouden ohjausmenettelyä, käsitellään sivulla 17 kuntien peruspalveluiden tilannetta, ja siitä keskeisenä johtopäätöksenä esitetään seuraava: ”Tarkastuksessa todetaan, että kuntien palveluiden tilanne tulisi ottaa nykyistä paremmin huomioon arviointimenettelyn eri vaiheissa.” — Siis nimenomaan kuntien palveluiden tilanne, koska yleensä on katsottu vain niitä talouden mittareita.

Sitten seuraavalla sivulla käsitellään hyvinvointialueiden, eli nyt vasta puolitoista vuotta toimineiden uusien hallinto-organisaatioiden, toimintaa. Jo tänään tässä hetki sitten kuulin, että kuusi aluetta on nyt tällaisessa tarkkailumenettelyssä, ja täällä korostetaan sitä, että ”hyvinvointialueiden ohjauksen tukena ei ole vielä kattavaa, ajantasaista ja vertailukelpoista tietopohjaa sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista ja toiminnasta”. Tämäkin on minusta merkittävä havainto.

No, sitten tässä toisessa luvussa, jossa oikeasti referoidaan näitä perinteisemmän tilintarkastuksen asioita, todetaan: ”Vuoden 2023 tilintarkastusten perusteella annettiin aiempaa enemmän huomautuksia valtion kirjanpitoyksiköiden taloushoidon laillisuudesta. Vaikka valtion taloutta on hoidettu pääosin säännösten mukaisesti, ovat etenkin talousarvion vastaiset menettelyt lisääntyneet.” Sivuilla 22 ja 23 on taulukko, jossa ovat kaikki nämä valtion hallinnonala- ja kirjanpitoyksiköt, ja sieltä nyt haluaisin mainita, että erityisesti nousevat esille työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö, joissa on ollut huomautettavaa kummassakin kaikessa kolmessa lajissa, jotka tässä on taulukoitu, eli tilinpäätöksessä on oikeat ja riittävät tiedot tai sisäinen valvonta toimivaa tai talousarviota on noudatettu. Vastaavasti kaksi huomautusta on saanut valtiovarainministeriö ja Rahoitusvakauvirasto ja Rikosseuraamuslaitos, muilla on yksittäisiä huomioita. Tässä on siis huomautusten määrä kasvanut merkittävästi.

Sitten nostan täällä vielä tällaisen asian esille, joka on minusta erityisen ajankohtainen tällä hetkellä. Saamani tiedon mukaan tänään valtioneuvosto on päättänyt antaa tuoreimman esityksensä sairaaloiden palveluiden keskittämisestä ja työnjaosta. Täällä käsitellään sivuilla 65 ja 66 varsin seikkaperäisesti — ja vielä seikkaperäisemmin sitten tietysti erillisessä tarkastuskertomuksessa, johon tämä yhteenveto perustuu — juuri tätä asiaa. En referoi täältä pitkiä pätkiä, mutta tässä käydään läpi se, että vuonna 2018 meillä säädettiin ensimmäisen kerran oikeastaan sairaala- ja päivystysverkon keskittämisestä. Sillä tavoiteltiin 350 miljoonan euron säästöjä. Ne oli siinä pääministeri Sipilän hallitusohjelmassa jaettu kahteen eri ryhmään, toisessa 200 miljoonaa ja toisessa 150. Totuushan on se, että yhtäkään euroa näistä 350 miljoonan euron säästöistä ei saatu aikaiseksi. Täällä on hyvin kriittinen arvio näistä keskittämisen vaikutuksista.

Sellainen, josta itselläni on ollut ihan tällaista omakohtaista kokemusta yhteyksieni kautta, on se, mitä oikeasti meillä tapahtui, kun päivystyksiä keskitettiin. Aikaisemminhan

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

meillä ainakin suurilla paikkakunnilla ja taisi melkein jokaisessa pienemmässäkin terveyskeskuksessa olla jollakin tavalla järjestetty oma päivystys — jos ei ympärivuorokautista niin ainakin usein pitkälle iltaan esimerkiksi kello 22:een ulottuva päivystys. Sehän käytännössä tarkoitti, että se oli tietyllä tavalla päivystystä, tietyllä tavalla se oli tuollaista iltavastaanottoa, eivätkä ne kaikki potilaat, jotka siellä kävivät, aina olleet ihan sellaisia, että ne pitäisi välttämättä juuri sinä iltana katsoa, mutta se oli potilaille erittäin hyvä järjestelmä. Kun me siirryimme Suomessa hyvää tarkoittaen laajoihin yhteispäivystyksiin, syntyi semmoinen tilanne, että meillä nimenomaan, kun yhdistettiin tämä perusterveydenhuollon päivystys ja se sairaaloiden perinteinen päivystyspoliklinikka — voin esimerkiksi lukuina mainita, että Turussa TYKSin niin sanotussa päivystyksessä, siis sairaalassa, kävi vuorokaudessa keskimäärin sata potilasta, mutta siellä terveyskeskuksen suuressa päivystyksessä 200—300 — kun nämä kaikki yhdistettiin samaan, siinä kärsivät erityisesti toisaalta sitten nämä perusterveydenhuollon potilaat, jotka joutuivat hyvin pitkiin odotusaikoihin, kun siellä tietenkin priorisoitiin ne hätähoitoa vaativat potilaat. Toisaalta ne olivat henkilökunnalle aika stressaavia järjestelyjä, koska tarvittiin ihan uudenlaista osaamista, ja tässä on varsin kriittinen arvio näistä asioista.

Nyt kun meillä on ihan tuoreeltaan tänään tehty viimeisin esitys näistä päivystysten keskittämisistä ja säättämisistä jopa yhden viran tarkkuudella — valtioneuvosto siellä yrittää säätää näitä asioita — niin olen kyllä siitä varsin kriittinen, mutta se tullaan käsittelemään sitten täällä erikseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela.

17.46 **Jari Koskela ps:** Kiitoksia, rouva puhemies! Tästä on edustaja Lindénin jälkeen hyvä jatkaa hänen hyvän puheenvuoronsa jälkeen. Valtiontalouden tarkastusviraston neuvottelukunnan jäsenenä haluan myös kiittää tästä hyvin tehdystä työstä, ja mielestäni tämä on sellainen opus, mikä kannattaa kyllä kaikkien edustajien lukea ja tutustua. Omasa puheessani nostan kertomuksen luvussa neljä käsiteltävää maatalouden tilannekuvaa ja tukia siellä.

Maatilojen määrä ja tilojen kannattavuus on aiheuttanut paljon huolta jo pitkän aikaa. Tässä kertomuksessakin maatalouden kannattavuus nousee puheeksi. VTV:n mukaan maassamme harjoitettavan maatalouspolitiikan tavoitteet ovat ristiriitaiset, koska on vaikea samanaikaisesti parantaa tilojen kannattavuutta sekä säilyttää tietty tilamäärä. Tämän ongelman näkee perehtymällä maataloudelle myönnettäviin investointitukiin. Maatalouden investointituilla tavoitellaan tuottavuuden parantamista. Tuen saamisen ehtona on uuden teknologian ja innovaatioiden käyttöönotto. Näiden ehtojen ohjaava vaikutus on epäselvä, koska tukea on myönnetty käytännössä kaikille sitä hakeneille. Tämä on johtanut siihen, että ehdot ja tavoitteet eivät välttämättä oikeasti kannusta panostamaan uusiin tuotantotapoihin tai kehittämiskohteisiin, vaan tuki ensisijaisesti ylläpitää perinteistä maataloutta.

Ongelmia on VTV:n mukaan ollut myös investointitukien vaikuttavuusarvioissa. Tuen saajilta ei ole kerätty tietoa tuen vaikuttavuudesta toiminnan kehittymiseen, sekä tarkastuksessa ei ole saatu koottua riittävän eheää tilastoaineistoa arviointia varten. Investointitukien paremman suuntautumisen perustaksi tarvittaisiin juuri tietoa, ja käytössä pitäisi olla selkeät maatalouden rakennetta ja kannattavuutta kuvaavat mittarit.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Tilakoko on kasvanut ja tilojen määrä on laskenut. Erityisen voimakasta keskittymisketjitys on ollut kasvihuone- ja lihatuotannossa. Tuotantomääriin tuotannon keskittymisellä ei ole ollut merkitystä. Ne isot kannattavat tilat, jotka pääsevät tukien piiriin, hakevat tukia tutkitusti useita kertoja, ja kannattavuus kasvaa entisestään. Samaan aikaan ne tilat, jotka eivät saa tukia, kamppailevat olemassaolostaan. Tilojen määrä vähenee tasaisesti, noin tuhat tilaa lopettaa joka vuosi.

Suomessa siis harjoitetaan politiikkaa, joka ajaa pienet tilat alas, ja samanaikaisesti suuret kasvavat entisestään, osittain yhteiskunnalta saatujen tukien ja avustusten avulla. Voiko tämä olla kannatettava kehityssuunta? Mielestäni ei. Maatalouspolitiikkamme ei näin ollen olisi kestäväällä pohjalla, mutta hyvin tiedostan ja tiedän sen, että sen muuttaminen tulee olemaan todella vaikeaa.

Lopuksi kysymys on kuitenkin omavaraisuudesta, myös huoltovarmuudesta ja tietysti myöskin aluepolitiikasta. Kotimaisen ruuantuotannon merkitys on kasvanut nyt, kun turvallisuuspoliittinen tilanne on heikentynyt. Tositilanteessa emme voi luottaa ulkopuolisten apuun, vaan ruoantuotannosta on kyettävä huolehtimaan itse.

Tämä kehitys, jossa pienimpiä tiloja jatkuvasti joutuu lopettamaan, uhkaa lopulta ruokaomavaraisuuttamme. Tähän siis myös Valtiontalouden tarkastusvirastokin on puuttanut. Toivon, että tämä huolestuttava kehitys saadaan katkaistua ja löydetään maa- ja metsätalousministeriössä toimivat ratkaisut parempaan tulevaisuuteen. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, poissa. — Edustaja Kiuru, Pauli.

17.51 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Tästä VTV:n kertomuksesta kannattaa lukea — jos ei kaikkea ehdi lukemaan — ainakin pääjohtajan puheenvuoro. Otan täältä muutaman huomion, joissa hän korostaa valtiontalouden näkymien epävarmuutta, mikä kertoo siitä, että epätasapaino taloudessa ei ole suhdanneluonteista — tämä on meille tuttua, mutta se on hyvä, että VTV sen myös tässä toteaa — ja korostaa myös, että hallituksen päättämät sopeutustoimet ovat suuruusluokaltaan sitä, mitä pitää olla. Priorisointia ja tuotavuutta täytyy jatkuvasti hakea lisää.

Sitten varsinainen asia, jonka koen itse tärkeäksi.

Ensinnäkin pidän tätä tarkastustoimintaa äärimmäisen tärkeänä. Hyvään hallintoon kuuluu hyvä tarkastustoiminta ja se, että rahoja käytetään juuri sinne, minne niitä pitää käyttää. Viime vaalikaudella, kun olin tarkastusvaliokunnan jäsen, jouduimme ikävään tilanteeseen, jossa luottamus pääjohtajaan alkoi rakoilla, ja lopultahan edellinen pääjohtaja sitten eduskunnan päätöksellä erotettiin. Eduskunta nimeää, ja eduskunta lopulta sitten myös erotti.

Viime vaalikaudella selvisi myös se, että VTV:n strategiaohjelmatyö oli ajautunut hyvinkin paljon vinoon sillä tavalla, että varsinaisesta työajasta alle 40 prosenttia käytettiin varsinaiseen ydintoimintaan eli tarkastustoimintaan. Muut tehtävät olivat sitten tällaisia tukevia toimintoja — joskin niitäkin pitää olla, mutta tavallaan se suhde oli vääristynyt.

Kiitollisuudella olen seurannut VTV:n työtä uuden pääjohtajan ohjauksessa. Uusi strategia on ollut parisen vuotta voimassa, ja tämä työnjako tarkastustoiminnan osalta on kasvanut oikeaan suuntaan. VTV tekee sitä työtä, sitä tärkeää työtä, mihin se on tarkoitettu, nyt entistä paremmalla fokuksella, keskittymisellä, ja tuottaa niitä tuloksia, mitä sen pitääkin tuottaa. Tämä on minusta oikein kiitettävä asia.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Tarkastustyötä tarvitaan, ja tarkastustyö ja hyvä hallinto kulkevat yhtä jalkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

17.54 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tarkastusviraston vuosikertomuksen suosituksissa huomioidaan työllisyyden edistämisestä sekä osaavan työvoiman varmistamisesta seuraavia asioita: Vaikeasti työllistyvien ohjaamista sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja työvoimapalveluihin tehostetaan työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun uudistamisen yhteydessä. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen toiminnalle määritellään selkeämmät tavoitteet ja painopisteet sekä kytkennät muuhun koulutusjärjestelmään ja työllisyyspalveluihin. Nämä suositukset tulisi saada toteutukseen.

Arvoisa puhemies! Jotta julkisen talouden vahvistamiseen voidaan valita talouskasvun ja hyvinvoinnin kannalta mahdollisimman suotuisat keinot, toimenpiteitä valitessa tulisi käytössä olla mahdollisimman kattava tietoperusta. Kattava tietoperusta ja vaikutusarviot voivat varmistaa, että esimerkiksi sopeutustoimien vaikutukset eivät kasaudu kohtuuttomasti tietyille ihmisryhmille. Nythän on niin, että erittäin monen päätöksen perusteluissa ei ole tehty kattavia vaikutusarvioita, eikä puolueettomien asiantuntijoiden lausuntoja ole huomioitu pahimmillaan lainkaan. Tämän tulisi ehdottomasti muuttua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

17.55 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävänä on tarkastaa valtion taloudenhoitoa ja laillisuutta, tuloksellisuutta ja talousarvion noudattamista.

Suomessa julkisen talouden haasteet jatkuvat. Tämän vuoksi valtionhallinnon kustannustehokkuus ja julkisten varojen käytön läpinäkyvyys korostuvat. Valvonnallaan tarkastusvirasto edistää sääntöjen läpinäkyvyyttä, ymmärrettävyyttä sekä julkisen talouden vakautta ja kestävyyttä. Julkisten resurssien ja verovarojen oikea kohdentuminen ja tehokas hyödyntäminen ovat avainasemassa julkisen talouden kestävässä hoidossa ja yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Useat talouden ennustajat ovat alentaneet lähivuosien kasvuennusteita ja korostaneet epävarmuuden merkitystä. Tässä ajassa tarvitaan määrätietoista politiikkaa ja nopeaa reagointia. Määrätietoista politiikkaa kaipaen etenkin teollisuus- ja tki-politiikkaan. Tarvitsemme pitkää katsetta tulevaisuuteen ja ennakoitavaa politiikkatoimea, jotta saamme houkuteltua Suomeen talouskasvulle tärkeitä investointeja. Poliitiikan tueksi tarvitaan puolueetonta valvontaa sekä luotettavaa tietoa varojen käytöstä, kohdentumisesta sekä niiden kustannusvaikutuksista. Päätöksien tulisi perustua tietopohjaan ja laajoihin vaikuttavuusarviointeihin, kuten edellisessä puheenvuorossa edustaja Suhonenkin otti esille.

Arvoisa puhemies! Sopeutustoimien vaikutukset eivät saa kasautua vain tietyille ihmisryhmille. Se on kohtuutonta, ja pääministeri Orpo on sanonut, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia. Ikäväkseni joudun kuitenkin toteamaan, että kyllä tässä turhan moni on joutunut valtiovarainministeri Purran isojen saksien edessä kohtuuttomaan tilanteeseen.

Huoltosuhteen heikkeneminen ja ikääntyvä väestö luovat merkittävän julkisten menojen korotuspaineen tilanteessa, jossa julkinen talous on jo valmiiksi velkainen viime vuosien odottamattomien kriisien vuoksi. Väestörakenteen muutos ja huoltosuhde on esimer-

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

kiksi Satakunnassa yksi isoimmista ellei jopa isoin haaste. Vaikka alueellisissa toimissa siellä onnistuttaisiin hyvin, silti väkiluku laskee huolestuttavasti.

Tarvitsemme talouden tasapainotuksessa pitkäjänteisen ohjelman, jossa huomioidaan työllisyyden ja tuottavuuden vahvistaminen. Tarvitsemme myös menosopeutusta, mistä täällä salissa on paljon ollut puhetta, mutta se tulee kuitenkin tehdä oikeudenmukaisesti. Sopeutustoimien tulisikin välttää hyvinvointivaltion ydintoiminnot, kuten koulutus, terveydenhuolto ja sosiaaliturva.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

17.58 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Jatkan hieman samalla linjalla, nimittäin mitä vähemmän rahaa ja niukemmat resurssit, sen tarkemmin pitäisi kohdentaa niitä niin, että jokaisella sentillä saadaan mahdollisimman paljon hyötyä aikaan. Tutkittua tietoa tarvitaan aina hyvään päätöksentekoon, mutta myös esimerkiksi siihen, että tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, joka itse asiassa on yksi harvoja alueita, joihin tällä hallituskaudella panostetaan ja kohdennetaan lisärahoitusta, kohdennettavat eurot myös käytetään oikein ja vaikuttavasti. Ehkä juuri tätä taustaa vasten on valitettavaa, että hallitus ei tunnu kuitenkaan aiempien tapaan haluavan hyödyntää tutkimustietoa vaan ajaa alas jopa sen merkitystä. Tästähän meillä on esimerkkinä se, että työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä aiemmin toiminut riippumaton yritystutkimuksen tutkimusjaosto lakkautettiin ja valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta on lopetettu. Samaan aikaan juuri esimerkiksi tässä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomuksessa selostetaan, että tietopohja myönnytyistä erilaisista tuista edistäisi suomalaisen tukipolitiikan hallintaa, eli siis suomeksi sanottuna takaisi paremmin sen, että rahat eivät mene Kankkulan kaivoon vaan taatusti edistäisivät niitä tavoitteita, joita tässä talossa on päätetty, että niiden halutaan edistävän.

Tarkastusvirasto tekee tässä kertomuksessa lukuisia tärkeitä suosituksia myös esimerkiksi koskien maatalous- ja metsäsektorin tukipolitiikkaa. Virastohan esimerkiksi toteaa: ”Valtion tukien tulisi olla aidosti kannustavia, perusteltuja ja johdonmukaisia siten, että kannusteet aiheuttavat mahdollisimman vähän haitallisia sivuvaikutuksia tai ristiriitaisia yhteisvaikutuksia muiden kannusteiden kanssa.” Sen jälkeen se suosittaa, että esimerkiksi puuntuotannon suorien ja verotukien ajanmukaisuutta, vaikutuksia ja hyötyjä tulisi kokonaisuutena arvioida suhteessa kustannuksiin. Olen tästä aivan samaa mieltä, koska meillä on Suomessa valtavan paljon vastuullisia, hyvin uudistusmielisesti toimivia esimerkiksi metsänomistajia, ja kyllä heidänkin etunsa on se, että jokainen tuki, joka sinne laitetaan, kohdentuu oikein ja kunnollisesti.

Puhemies! Sen takia toivon, että joku hallituksessa myös nämä suositukset lukisi — täällä on myös onneksi hallituspuolueiden edustajia ollut paikalla — mutta ennen muuta ehkä niiden perusteella toimeen ryhtyisi. Esimerkiksi nämä erilaiset yritystuet ovat joka vuosi miljardiluokkaa, ja selvitysten perusteella niitä edelleen jaetaan osin aika tehottomasti ja osa niistä on edelleen ilmastolle ja ympäristölle haitallisia.

Kyllä se on koko tämän salin yhteinen asia, että tämä tarkastusviraston vuosikertomus luetaan mutta myös että noin ylipäätään ajatellaan, että kaikki päätökset, joita tehdään, pohjataan tutkittuun tietoon. Se on oikein ilo, että täällä on saanut hyviä puheenvuoroja tänään tämän asian tiimoilta kuunnella. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Tämäkin keskustelu on aikarajoitettu, eli kymmentä yli vaihdetaan sitten seuraavaan asiakohtaan. — Ainakin edustaja Hamari ehtii.

18.01 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edellä oli erittäin hyvä puheenvuoro esimerkiksi näistä yritystukien tutkimusjaoston lakkautuksesta ja VN TEAS:in lakkautuksesta, niin että tämä tietoon perustuva päätöksenteko on ehkä semmoisen pienen kouluksen, eikä niin pienenkään, tässä hallituksen toimesta nyt saanut.

Mutta julkisen talouden kestävä hoito on tietenkin todella tärkeä asia ja kaiken pohja. Tämä edellyttää julkisten resurssien ja verovarojen oikeaa kohdentumista ja tehokasta hyödyntämistä. Samaan aikaan tietysti on huolehdittava ekologisesta ja sosiaalisesta kestäväydestä. Jotta taloutta voidaan vahvistaa ja valita talouskasvun ja hyvinvoinnin kannalta mahdollisimman suotuisat keinot, niin näitä toimenpiteitä valitessa tulisi käytössä olla mahdollisimman kattava tietoperusta.

Olen tästä näyttöön ja tietoon perustuvasta päätöksenteosta puhunut aikaisemminkin tässä salissa ja pidän sitä todella tärkeänä asiana. Kattava tietoperusta ja vaikutusarviot voivat varmistaa, että esimerkiksi sopeutustoimien vaikutukset eivät kasautuisi kohtuuttomasti tietyille ihmisryhmille ja että ne tehdyt päätökset, joita tehdään talous edellä, oikeasti säästäisivät eivätkä sitten kasauta niitä kustannuksia muualle.

Haluaisin edustaja Lindénin tavoin tuoda vielä huomion kertomuksen yhteispäivystyksiä koskevaan osioon. Kertomuksen mukaan sairaala- ja päivystysverkon keskittämisesetusuudistus on lisännyt ympärivuorokautisten yhteispäivystysten kustannuspainetta useasta syystä. Yhteispäivystyksissä tarjolla olevia erikoissairaanhoidon tutkimusmahdollisuuksia käytetään enenevässä määrin perusterveydenhuoltotasoiseen tutkimukseen ja hoitoon. Eikö tämä siis juuri tarkoita, että siellä päivystyksissä hoidetaan sellaisia potilaita, joita voitaisiin hoitaa muualla? Tässä kohdassa palaan taas tähän hoitotakuun perumisen järjestömyyteen. Ympärivuorokautiset yhteispäivystykset ruuhkautuvat myös, koska jatkohoitopaikkoja ei ole riittävästi, ja tämäkin tästä kertomuksesta tulee ilmi. Tässä kohdassa sitten voisi miettiä taas sitä vuodeosastojen sulkemisen järkevyyttä.

Kertomuksessa myös sanotaan, että yhteispäivystykset eivät ole helpottaneet yleislääketieteen päivystäjien saantia, vaan heitä joudutaan hankkimaan ostopalveluilla, mikä on sitten iso syy myöskin kustannusten nousuun. Siten myös kriittisesti arvioisin tässä näitä päivystysten lakkautuksia ja arvioisin sitä, tuovatko nämä toimet todella säästöjä. Tässä kertomuksessa on erittäin hyvää tietoa nyt jatkoakin ajatellen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän nämä kolme puheenvuoroa vielä, ennen kuin mennään seuraavaan kohtaan, mutta jos puheenvuoropyyntöjä vielä tulee tähän, niin ne siirtyvät seuraavaan vaiheeseen. — Rantanen, Piritta.

18.04 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on käytetty erittäin hyviä puheenvuoroja, ja en ollut itse ajatellut ensin näistä edes puhua, mutta sitten innostuneena rupesin näitä lukemaan. Täällä on erinomaisen tärkeitä ja hyviä kohtia, ja niin kuin tässä useammatkin edustajat ovat kehottaneet erityisesti hallituspuolueita näihin tutustumaan, niin saman kehotuksen kyllä toistan.

Täällä on nimenomaisesti esimerkiksi valtiontukien kohdentamisesta ja siitä, kuinka esimerkiksi maataloudessa alkutuotannon tukien täytyisi kohdentua niin, että ne Suomen al-

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

kutuotantoa ja kilpailukykyä kestäväällä tavalla vahvistaisivat. Ja kun me yleisestikin puhutaan vaikka maataloustuista tai yleisesti muistakin tuista, niin meidän puhutaan siitä, kuinka me yhteisiä rahoja käytämme. Yleisestikin näiden tukien aloittaminen on helppoa, mutta niitten pois ottaminen onkin sitten se vaikeampi asia. Täällä monessa puheenvuorossa jo nostettiin esiin muun muassa maatalouden rakenteellinen muutos ja se, että meillä tilastollista tietoa ei riittävästi ole. Esimerkiksi eri tuotantosuintien ja -haarojen välillä tieto on epäyhtenäistä, ja se kyllä haittaa meidän päätöksentekoaamme näissä asioissa monesti.

Täällä otettiin kantaa myös tilamäärien laskevaan trendiin. Itse olen siitä hieman eri mieltä. Ajattelen niin, että meidän ruoantuotantomme ei ole kriisissä sen vuoksi, että tilojen koot ovat kasvaneet. Ajattelen niin, että erityisesti ne tilat, jotka kehittävät ja kasvavat, ovat niitä, joilla on myös se tulevaisuus paremmin hanskassa — jos ei oteta huomioon inflaation ja korkojen nousun asioita.

Meidän täytyisi päästä keskusteluun esimerkiksi tukikatoista, jotka ovat aidosti yksi syy sille, että tilojen koot eivät sitten tarpeen vaatiessa kehity ja kasva. Me emme vielä ole päässeet siihen keskusteluun, että me kohdentaisimme vaikka maatalouden tukia ruokaa tuottaville tiloille emmekä muille. Sen keskustelun aloittaminen tuntuu olevan jotenkin hyvin hankalaa.

Täällä oli erinomaisen hyviä huomioita myös metsätalouden suunnasta. Ehkä nostan sieltä vain tämän, että tarkastuksen mukaan yksityismetsätalouden tuki- ja korvausjärjestelmän ohjaus- ja vastuusuhteiden eriytyminen maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön osalta on koettu hyvin hajautuneeksi. Kaipaisinkin keskustelua siitä, koska me alamme keskustelemaan näiden toimialojen yhdistämisestä, jolloinka myös sillä saralla varmasti olisi löydettävissä synergiaetuja.

Ihan viimeisenä nostan nopeasti jo Lindénin ja Hamarinkin puheenvuoroissa tulleen sairaala- ja päivystysverkon keskittämisasiäsetuksen ja sieltä vain yhden lauseen: ”Keskittämisasiäsetuksia valmisteltaessa matkakustannusten ja säästöjen arvioitiin olevan yhtä suuret.” Siis yhtä suuret. Elikkä kun olemme keskittäneet, niin matkakustannukset ovat sen kaiken säästön vieneet. [Puhemies koputtaa] Tämä on kyllä huomionarvoista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Menemme nyt vähän yli, mutta kun lupasin nuo kaksi vielä, niin otetaan ne vielä sieltä eli Koskela ja Viljanen. — Koskela.

18.07 Jari Koskela ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Täällä vuosikertomuksessa sanotaan, että vuosikertomus perustuu tarkastusviraston tuloksellisuustarkastuksiin, tilintarkastuksiin, laillisuustarkastuksiin, finanssipolitiikan tarkastuksiin ja asiantuntijatoimintaan. Elikkä tämäkin kertoo, että tämä on sellainen opus tai kirja, mikä kannattaa ottaa todellakin vakavasti, ja tähän kyllä kannattaisi ihan meidän kaikkien tutustua.

En halua sen enempää edustaja Rantaselle tästä maatilakoosta. Siitä voidaan keskustella sitten tuolla käytävillä lisää.

Tässä kertomuksessa käydään myöskin läpi kuntien tilannetta. Kuntien taloudenhoidon seuranta perustuu arviointimenettelyyn, joka on käytössä kunnissa, joiden taloudellinen tilanne on heikentynyt. Arviointimenettelyllä pyritään tasapainottamaan kunnan taloutta samalla varmistuen lakisääteisten palveluiden tarjonta. Vuosien 2007—2023 aikana arviointimenettelyä on käytetty 50 kertaa, ja siihen ajautuivat pääsääntöisesti pienet, alle 5 000 asukkaan kunnat. Tarkastuksen perusteella kuntien talouden seuranta ja ohjaus on tärkeää,

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

mutta sillä on ollut vain rajallinen vaikutus kuntatalouden tasapainottamiseen. Kuntien haasteiden takana on lukuisia selittäviä tekijöitä. Väestö ikääntyy etenkin pienemmissä kunnissa, ja samalla verotulot vähenevät. Kuntien on omin toimin haastavaa ratkaista tätä ongelmaa. Hallituksen toimet esimerkiksi kuntien norminpurkuun liittyen tuovat varmasti jonkin verran helpotusta, näin ainakin toivon.

Arvoisa puhemies! Kuntataloudessa on ollut melkoista aallokkoa viime vuodet. Kuntatalous oli kriisissä ennen koronaa, mutta koronatukien seurauksena moni kunta pääsikin tekemään ylijäämisiä budjetteja. Nyt ollaan jälleen palaamassa koronaa edeltäneeseen aikaan. Samalla kuntien tehtäväkenttä on rajusti muuttunut, kun sote-palvelut ovat siirtyneet alueille, ja ensi vuoden alussa on luvassa uusia muutoksia, kun TE-palvelut siirtyvät kuntien vastuulle. Toivottavasti kunnat saisivat viime vuosien myllerryksen jälkeen hetken hengähdystauon, jonka aikana siellä kyettäisiin keskittymään uusien ja vähentyneiden tehtävien järjestämiseen parhaalla mahdollisella tavalla. Odotan myöskin tulevaa valtionosuusjärjestelmän uudistusta, että siitä tulisi oikeudenmukainen ja se olisi tasapuolinen kaikille. Voi olla, että näitä haasteita on vielä paljon enemmän luvassa tulevaisuudessa. Katsotaan nyt sitten, miten kunnille tulee tulevaisuudessa käymään. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja vielä yksi, edustaja Viljanen.

18.10 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle 2024 on erittäin mielenkiintoinen ja paljon asiaa sisältävä kokonaisuus.

Itselleni erittäin läheinen maa- ja metsätalous on ollut yksi viraston painopistealueita tässä tarkastuksessa, ja täällä käydään hyvää pohdintaa ja analyysiä siitä, mikä on ollut investointitukien vaikutus maa- ja metsätalouden rakennekehitykselle, kannattavuuden kehitykselle ja maaseudun elinkeino- ja elinvoimalle.

Täällä raportissa kiinnitetään huomiota siihen, että maatalouden erilaistumiskehitys ja maatilojen muuttuminen yhä enemmän yritystoiminnaksi tulee ottaa huomioon maataloustukipolitiikassa ja ruuantuotannon turvaamisessa. Ja erittäin tyhjentävästi kirjataan siitä, että maatalouden kehityksen tilastointia ja seurantaa pitää pystyä tekemään nykyistä tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin tilojen erityisominaisuudet huomioiden, eli siitä, että maatalouteen, metsätalouteen liittyvää dataa pitää pystyä tarkentamaan ja parantamaan, jotta saadaan oikeat faktat päätöksenteon pohjaksi. Tämä perusperiaate on äärimmäisen hyvä ja tavoiteltava.

Nyt tuleeikin sitten erityisesti hallituspuolueiden mutta kaikkien meidän eduskunnassa pitää tarkasti silmällä ja vahtia sitä, että hallitus omilla aloitteillaan nimenomaan parantaa tiedonkeruuta, tarkentaa ja kohdentaa sitä paremmin. Meillä on jo tiedossa aloitteita, että nykyisiä tilastointeja ja nykyistä tiedonkeruuta ajetaan alas, resursseja poistetaan ja tiettyjä toimintoja, mitkä ovat vuosikymmeniä tai jopa vuosisadan kerättyä tilastotietoa Suomesta, tullaan nyt lakkauttamaan säästötoimenpiteinä vedoten siihen, että se ei vastaa enää tuleviin tarpeisiin.

Suuri pelko on, ettei tässäkin sinänsä hyvää tarkoittavassa hankkeessa uhkaa käydä niin kuin esimerkiksi meidän kaikkien kannattamassa Suomen ruokaviennin parantamisessa, eli että lakkautetaan ja romutetaan vanhat järjestelmät, mutta mitään uutta ei ole tullut tilalle. Tässä meillä kaikilla on vahtimisen paikka. Ymmärrän, että tarpeet tutkimustiedolle

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

ovat muuttuneet viime vuosikymmenistä, mutta ei voi käydä niin, että ajetaan alas nykyiset järjestelmät eikä uusia saada tilalle. Me kaikki kannatamme sitä, että päätöksenteko perustuu faktoihin, ja se edellyttää järjestelmiä, joilla faktat kerätään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.13.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.17.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Ja siellä edustaja Hamari.

18.17 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Aikaisemmassa puheenvuorossani en ehtinyt ihan kaikkea sanoa, joten haluan vielä nostaa kertomuksesta seuraavan asian, ja tässä on nyt sitaatti: ”Keskittämisasiasetuksia valmisteltaessa matkakustannusten ja säästöjen arvioitiin olevan yhtä suuret. Tarkastuksen mukaan toistuvat käynnit tutkimuksissa ja hoidoissa ovat kuitenkin lisänneet potilaan matkakustannuksia ja Kelan maksamia matkakorvauksia.” Siis jos hyvinvointialueet ajattelevat säästävänsä omassa toiminnassaan keskitämällä, niin samat kulut tulevat sitten maksettavaksi toista kautta, eli tämä ei ole säästö valtiontalouteen.

Tässä olisi hallituksella paljon tietoa päätöstensä pohjaksi, mitä todella kannattaisi tehdä. Toivottavasti näitä arvioita tästä kertomuksesta otetaan huomioon, kun juuri näitä päivityksiäkin mietitään ja tuodaan niitä esityksiä tänne saliin.

Täällä sivulla 66 ihan suosituksena on seuraavaa: ”Sairaala- ja päivystysverkkoa uudistettaessa olisi varmistettava perusterveydenhuollon kiireellisen hoidon toimivuus, jotta potilaita ei ohjaudu tarpeettomasti erikoissairaanhoidon.” Tämä olisi myös tosi tärkeä ottaa huomioon, tämä sivun 66 suositus.

Mutta sitten, mistä sotessa oikeasti voitaisiin säästää — ajattelin niitä nyt tässä muutama nostaa, kun ei jonossa ole puheenvuoroja. Suomen julkisesta terveydenhuollosta on mahdollista saada ihan oikeitakin säästöjä. Jos me kyetään lisäämään vaikuttavuutta ja voidaan edistää kansallisten hoitosuositusten käyttöä ja me saamme paljon tietoa myöskin laaturekistereistä ja keskeisistä indikaattoreista, muun muassa kroonisten sairauksien hoidosta ja siitä, miten nämä muuttuvat ja miten ne ovat erilaisia ehkä eri hyvinvointialueiden kesken, niin voisiko tämä kirittää hyvinvointialueita näiden kroonisten sairauksien hoidossa? Ajattelen nyt esimerkiksi sydän- ja verisuonisairauksia, joiden kustannus Suomessa on 3,6 miljardia vuodessa, ja syövän ja diabeteksen kustannukset ovat noin viisi miljardia vuodessa, vähän vajaa viisi miljardia. Tässä on yli kahdeksan miljardia näiden sairauksien hoito, ja jos me pystyttäisiin ennaltaehkäisemään ja saamaan parempaa hoitotasapainoa, niin sieltä niitä ihan oikeita säästöjä voisi syntyä.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

6. Lakialoite laiksi kilpailulain 22 ja 23 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 28/2024 vp Laura Meriluoto vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Nyt jatketaan perjantaina 20.9.2024 pidetyssä täysistunnossa keskeytettyä lähetekeskustelua. — Ja edustaja Lindén jatkaa.

Keskustelu

18.14 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Harvoin referoin täällä suoraan jotain mediaa, mutta tässä kyseisessä asiassa Kauppalehti kirjoitti aivan erinomaisen artikkelin muutama viikko sitten, ja siteeraan siitä muutaman tärkeän kohdan: ”Runsaassa kymmenessä vuodessa sote-alan yrityskauppoja on tehty 620 kappaletta. Viisi suurinta toimijaa — Mehiläinen, Terveystalo, Pihlajalinna, Cor Group ja Attendo — ovat ostaneet noin 300 yritystä. Kaupoissa liikutellut rahasummat ovat valtavia. Ostettujen sote-yhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto on ollut yli viisi miljardia euroa. Kiihkeimmät kauppavuodet ajoittuvat välille 2016—2018, jolloin sote-yrityksiä myytiin lähes sata vuosittain.” Tuossa ajankohdassahan valmisteltiin pääministeri Sipilän hallituksen aikana sote-uudistusta, ja siinä yksityisen tuotannon roolia korostettiin kovin voimakkaasti. Ja tiedän itse yhteyksieni kautta, että yksityisten yritysten keskuuteen levisi huoli siitä, että pieni tai edes keskisuuri yritys ei pärjää, ja sen takia oli alttius myydä sitten näitä yrityksiä. Toisaalta oli sitten ostohalukkuutakin myös, monista yrityksistä kilpailivat nämä suuret ketjut, ja hinnat nousivatkin sitten melkoisen korkeiksi. Tämän artikkelin, jota tässä olenkin siteerannut, otsikko on räväkästi ”Suomeen syntyy satoja sote-miljonäärejä”. Tämä on pitkä artikkeli ja perustuu siis tutkimukseen.

Toinen sellainen asia, minkä nyt haluaisin ihan tuonne eduskunnan pöytäkirjoihin asti taltioiduksi, on se, että tässä korostetaan sitä, että kun näitä kauppoja oli tehty, niin sen jälkeen hinnat nousivat. Eli tämä keskittyminen johti hintojen kohoamiseen yksityis sektorilla. Ja tästä asiasta sitten taas aivan ajankohtaisin tieto, joka liittyy juuri tähän keskusteluun, mitä olemme täällä käyneet esimerkiksi Kela-korvausten merkityksestä tässä yksityisessä terveydenhuollossa, on, että nyt oli juuri saatu arvio siitä, että noin 15 prosenttia ovat hinnat nousseet yksityisellä sektorilla tässä aivan viimeisen kahden kolmen vuoden aikana. Se on paljon, paljon enemmän kuin se Kela-korvauksen nosto, jolloin itse asiassa se omavastuu, minkä potilaat maksavat, on kasvanut.

No, kaiken kaikkiaan tämä lakialoite, minkä tässä edustajakollega on tehnyt, on aivan erinomainen. Sen ideahan on se, että ei pelkästään yksittäisen yrityskaupan suuruus ole sellainen, johon kuluttaja- ja kilpailuvirasto tai markkinaoikeus pääsisi vaikuttamaan, vaan myös tällaiset pienemmät yrityskaupat, kun ne muuttavat toteutuessaan markkinoita merkittävästi. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 96/2024 vp

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

7. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 4.10.2024 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Antti Pelttari